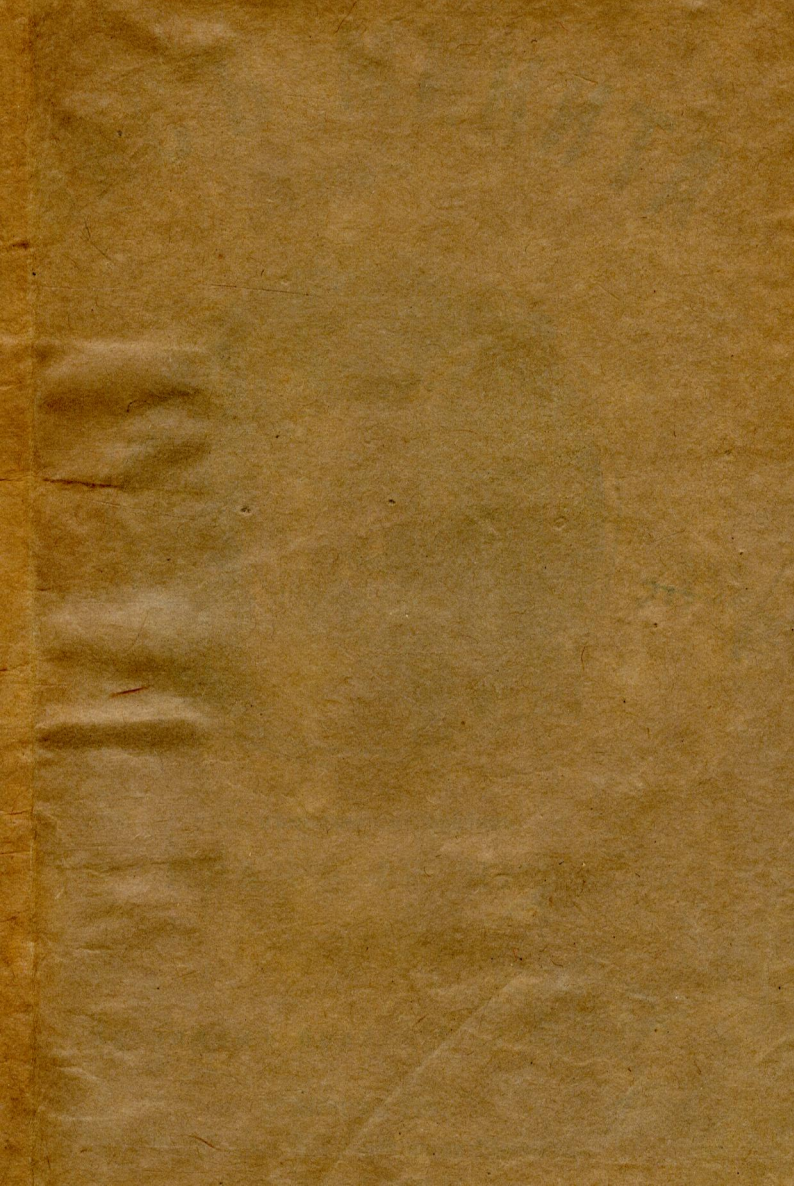

104.

$\Phi / \frac{T}{1-630}$

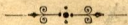
06 76. 8117

ЛИСЪ МИКИТА

3833/28

Зъ нѣмецкого переробивъ
ИВАНЪ ФРАНКО

Накладомъ редакціѣ „Дзвѣнка“.

У ЛЬВОВѢ 1891.

Зъ друкарнѣ товариства имени Шевченка.

Підъ зарядомъ К. Беднарского.

Пѣсня перша.

Надійшла весна прекрасна,
Многоцвѣтна, тепла, ясна,
То царь Левъ и повелѣвъ
Зъ горъ, лѣсовъ, луговъ и зворовъ
До високихъ царскихъ дворовъ
Поскликати всѣхъ звѣрвѣ.

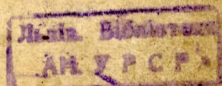
Ось идуть вони юрбами,
Мовъ на вѣдпусть зъ корогвами —
Все що выє, гавка, квака, —
Лишь оденъ мовъ и не чує,
Въ своїй ямѣ знай ночує —
Лисъ Микита, гайдамака.

3 Ой не даромъ вѣнъ ховаєсь!
Знать сумлѣне обзываетъ:
Кривдивъ ты звѣрячий людъ!
Тымчасомъ въ своїй столицѣ
Царь заставъ поручъ царицѣ,
Щобъ звѣрямъ творити судъ.

Першій вийшовъ Вовкъ Несытый.
„Царю, — каже, — вѣдь Микиты
Вже й житя менѣ нема!
Дѣтокъ моихъ бє, кусає,
А Вовчицю обмовляє,
Що невѣрна, зла й пѣма!“

34114

5 Гекторъ, цуцикъ, неборака
 Ставъ на лапки тай балака:
 „Царю, страже нашихъ правъ!
 Ковбасы я мавъ шматочокъ,
 Тай сховавъ єѣ въ куточокъ, —
 Лисъ и тую въ мене вкравъ!“

6 Котъ Мурлика скочивъ жваво:
 „Бачъ, яке собаче право!
 Ковбаса була моя!
 Що Лисъ злодѣй, я не спорю,
 Але ковбасу въ ту пору
 Въ ковалихи викравъ я!“

7 „Чиста правда, що й казати —
 Рысь почавъ такъ промовляти, —
 Лисъ Микита злодѣй є.
 Вонъ сумлѣне честь и вѣру
 За дриглѣ, горѣвки мѣру
 Безъ зазору продає.

8 „Та то нехристъ, та то Юда!
 Патріотизмъ въ него злуда!
 Хто-жь добра бѣ вѣдь него ждавъ?
 Знаю я его натуру!
 Вонъ цара бѣ жидамъ на шкуру
 За свинины фунтъ продавъ.

9 „Заяць ось — душа почтивъ,
 Якъ жиє, той зъ добрадливъ
 Зла нѣкому не хотѣвъ.
 Ну пошовъ вонъ до Микиты,
 Той, бачъ, мавъ его навчити
 Тропарѣвъ и кондакѣвъ.

10.

„Ой, гóрка була наука!
 Лисъ вóдь разу взявсь до бука.
 А прийшли на пятый гласъ,
 Якъ струснувъ Зайця мовъ грушу,
 Бувъ бы встрясъ зъ него й душу,
 Слибы я его не спасъ.“

11

Ажъ ось выступивъ до трону,
 Щобъ взять Лиса въ оборону,
 Стрыкъ его, Борсукъ Бабай.
 „Добре то старй казали:
 Вóдь врага не жди похвалы!
 Що тутъ наплели, гай, гай!“

12

„И не встыдъ же вамъ, Несытый,
 Власну ганьбу розносити,
 Вóдгрѣвати давню плѣснь?
 А вы красше бѣ нагадали,
 Якъ вы зъ Лисомъ мандрували, —
 То правдива, свѣжа плѣснь.“

13.

„Вѣрнымъ другомъ бувъ Микита,
 Але ваша злѣсть несыта
 Зломъ платить найлѣпшу рѣчь.
 Разъ ото степами йшли вы,
 Голодъ мучивъ васъ страшливый,
 Хочъ колѣна власнй їджь!“

14

„Ажъ тутъ чути: гатьта! вѣсьта!
 Їде шляхомъ хлопъ до мѣста,
 Зъ рыбою на торгъ мабуть.
 — Гей — Лисъ каже, — мысль щаслива!
 Брате, буде намъ пожива,
 Лишь гляди и мудрый будь!“

15.

„Скочивъ Лисъ зъ одного маху,
Бачъ, и впавъ посередъ шляху,
Мовъ здохлый простягъ лапки.
И лежить оттакъ простертый.
Вонъ жежъ мѡгъ пожити смерти
Вѡдъ мужицкои руки!

16.

„Хлопъ надѣхавъ — що за диво!
Зъ воза злѣзъ, за камѣнь живо,
Щобъ его добити тамъ.
Далъ бачить — вонъ не дыха!
„Отъ мѡй зыскъ — промовивъ стиха, —
На клапаню буде бламъ.“

17.

„Взявъ Микиту за хвостину
Тай на вѡзъ мѣжъ рыбы кинувъ,
Сѣвъ и ѣде въ Божій часъ.
А Микита, той проноза,
Нужъ метати рыбы зъ воза,
Въ кадцѣ лишъ лишивъ ся квасъ.

18.

„Рыбъ не стало, Лисъ мѡй въ ноги!
Здыбавъ Вовка край дороги, —
Той остатню шуку мене.
„Ну-ко, брате Миколайку,
Ты лишивъ для мене пайку?
Погодуй теперъ мене!“

19.

„О — говорить Вовкъ Несытый —
Осьде пай твоѡй знаменитый!
На смакуй, та не вдавись!“
И — змѣркуйте бездну злости! —
Давъ ему лишъ самѡи ости
Зъ рыбъ, що вкравъ такъ смѣло Лисъ!

20 „А для Зайця — рѣчь не люба,
 Що надравъ учитель чуба?
 Нѣбы насъ не драли всѣхъ?
 Хтожь то бачивъ, щобъ наука
 Йшла до головы безъ бука?
 Се розмазувать — лишъ смѣхъ.

21 „А той цуцикъ, Гекторъ куций,
 Самъ спіймався на своій штуць!
 Кѣтъ Мурлика намъ сказавъ:
 Ковбасу ту знакомиту,
 За що скаржить вѣнъ Микиту,
 Самъ вѣнъ у Мурлики взявъ.

22 „Мѣй братанокъ — мужъ побожный.
 Всякій проступокъ безбожный
 Є для него наче хрѣнъ.
 Ось вже рѣкъ цѣлый минає,
 Якъ твердый все пѣсть тримає,
 Не бере въ ротъ мяса вѣнъ.

23 „Я вже самъ неразъ журивъ ся,
 Що такъ голодомъ зморивъ ся“ —
 Тутъ урвавъ наразъ Бабай, —
 Бачъ, компанія новая
 Несподѣвано являєсь,
 Зъ крикомъ, зойкомъ въ царскій гай.

24 Старый Пѣвень передъ веде,
 За нимъ по два у рядъ иде,
 Несуть мары на плечахъ;
 А на марахъ Курка лежить,
 За марами весь рѣдъ бѣжить —
 Плачь и лементъ, охъ и ахъ!

Півень передь царскимъ трономъ
 Жалобнымъ промовивъ тономъ :
 „Милосердя, царю мѣй!
 Вся надѣя наша вбита!
 А убійця — Лисъ Микита!
 Най насъ судъ розсудить твоѣй!

26 „Мы въ монастырѣ святому
Проживали й зла нѣкому
Не чинили. Та не разъ
Бачивъ я, що попѣдъ брамы
Лисъ мышкуе, — все за нами
Своимъ хижимъ окомъ пасъ.

27 „Я сѣ штуки добре знаю,
Своимъ дѣтямъ повѣдаю:
Стережѣть ся, крый васъ Бѣгъ!
Не выходѣте жадне зъ брамы,
Тамъ нашъ ворогъ изъ зубами,
Вѣнъ житя васъ збавить всѣхъ.

28 „Ажъ ту разъ стукъ стукъ до брамы:
Въ волосниці передъ нами
Ставъ Микита якъ монахъ,
Повитавъ насъ благодатю,
А изъ царскою печатю
Листъ отвертый мавъ въ рукахъ.

29 „„Ось вамъ, каже, листъ безпеки!
Каже царь, щобъ вѣдъ теперки
Мѣжъ звѣрями бувъ спокѣй,
Щобъ братавъ ся вовкѣ зъ вѣвцями,
И щобъ я на вѣки зъ вами
Бувъ якъ другъ, якъ братъ, якъ свѣй!

30 „„Бачъ, пустынникомъ я ставъ ся,
И вѣдъ мяса вѣдцуравъ ся,
Можете безпечнѣй быть.
Миръ вамъ, дѣти! Жийте зъ миромъ!“
Поблагословивъ насъ щиро,
Тай пошовъ у дальшу путь.

31 „Ну, то й дѣтямъ я говорю :
 — Воля, дѣти ! Можна зъ двору
 Намъ по стерняхъ погулять ! —
 Радѣсть, втѣха, спѣвъ мѣжь нами !
 Всѣ мы рушили за брамы, —
 Та не всѣмъ пришлось вертать.

32 „Лишь мы вышли, — гулькѣ, зъ уккрыта
 Якъ не скочить Лисъ Микита,
 Тай хахапъ мою дочку !
 Я якъ крикну : Кукуреко !
 Але вѣнъ вже бувъ далеко,
 Вже сховавъ ся у лѣску.

33 „Я кричу, мовъ въ дзвоны дзвоню...
 Вѣрнй псы за нимъ въ погоню
 Кинулись — та Боже мѣй !
 Принесли лишь трупъ бездушный !...
 Такъ той злодѣй непослушный
 Зневажає наказъ твоѣй !“

34 Царь сказавъ : „А що, Бабає ?
 Дуже острый пѣстъ тримає
 Твоѣй братанокъ ! Бачишь самъ,
 Якъ то вѣнъ спасає душу !
 Нѣ, конецъ зробити мушу
 Всѣмъ подѣбнымъ хапунамъ !“

35 И Медведя зве Бурмила :
 „Сли ти наша ласка мила,
 Друже, мечъ своѣй привяжи,
 Иди до Лиса, най, моспане,
 Заразъ ту на судъ мѣй стане, —
 Се му строго накажи !

36

„А вважай на ту падлюку,
Щобъ не вдравъ яку вѣнь штуку,
Бо то, брате, хитрый звѣрь!“
— Що, мене бѣ вѣнь смѣвъ дурити? —
Закричавъ Медвѣдь сердитый,
Тай потягъ въ Микитинъ двѣрь.

Пѣсня друга.

Лисъ Микита проживае
Въ ямѣ и гадки не має,
Ажъ наразъ почувъ: Стукъ, стукъ!
Глянувъ — ой, небесна сило!
Ажъ се самъ Медвѣдь Бурмило,
А въ рукахъ страшенный букъ.

„Гей, Микито! Де вѣнъ, ланецъ?
Вылѣзай! Ось я, посланецъ
Вѣдъ самѣскаго царя!
Наробивъ ты зла богато,
Злый на тебе Левъ, нашъ тато, —
То ѣ спокутувать пора!

„Зве тебе нашъ царъ на судъ:
— Най менѣ явить ся тутъ
Лисъ Микита, гайдамака!
А не хоче йти въ мѣй двѣръ,
То тортуры и топѣръ
Ждутъ го — згине, мовъ собака!“

Лисъ Микита счуливъ уха,
Коло брамы пильно слуха
Тыхъ грѣзныхъ медвежихъ слѣвъ.
„Ехъ, — гадае, — щобъ зробити,
Сего дурня разъ провчити,
Щобъ такъ гордо не ревѣвъ!“

Хитро въ шпарку зазирае,
 Чи де засѣдки не мае?
 Але нѣ, Бурмило самъ!
 Ну, теперь выходить смѣло,
 Радѣстю лице горѣло:
 „Вуйку, ахъ, вытайтежъ намъ!“

6 „Вуйку, вы-жь се? Бойтесь Бога!
 Такъ далекая дорога,
 А такіи на двѣрѣ скварь!
 Вы втомились, вы безъ духа,
 Пѣтъ вамъ скрѣзь тече зъ кожуха!
 Щожъ тѣ, нашъ вельможный царь

7 „Иниихъ вже пословъ не має,
 Що найлѣпшихъ посилає,
 На найстаршихъ трудъ валить? —
 Ну, подвѣино радъ я тому,
 Що хочъ разъ до мого дому
 Гѣсть такъ чесный загостить.

8 „Всѣ суды мене не страшать,
 Знаю бо, що мудра ваша
 Рада освѣтитъ мене.
 А якъ вы за мене слово
 Скажете, то все готово,
 Царскій гнѣвъ тяжкій мине.

9 „Вуйку, мы-жь одного роду!
 Зъ вами я въ огонь и въ воду!
 Лишь сю нѣчку ще заждѣть!
 Гляньте, небо замрачене,
 Вы втомились, а у мене —
 Выбачте — болить живѣтъ.“

10 — „А се що тобѣ, небоже?“ —
 „Охъ, вуйцуню, страхъ негоже!
 Я-жь пустынникъ, то й не слѣдъ
 Мясa ѣсти. Ось и мушу,
 Щобъ не брать грѣха на душу,
 Ссати той обридлый мѣдъ.“

11 „Мѣдь?! — скричавъ Медвѣдь Бурмило —
 Мѣдь обридлый? Божа сило!
 Я-жь за мѣдь бы й душу давъ!
 Де вѣнъ є? Веди мя, чуєшь?
 Сли мя медомъ утрактуєшь,
 Вѣрь — не будєшь нарѣкавъ.“ —

12 „Вуйку, — каже Лись, — жартуєшь!“
 „Що, жартую? Нѣ, що чуєшь,
 Я й присягою скрѣплю!
 Мѣдь, се райскій кормъ чудовый.
 Все за мѣдь я дать готовый,
 Надъ усе я мѣдь люблю!“

13 „Га, сли такъ, мѡй вуйку милый,
 То ходѣмъ! хочъ вѣ мене силы
 Дуже мало — що робить!
 Розказъ твоѡй менѣ — гласъ зъ неба.
 Для такъ чемныхъ гостей треба
 Силъ, здоровля не щадить.

14 „Не далеко тутъ — отъ тѡльки
 Буде вѡдси зо чверть мильки,
 Є богатый хлопъ Охрѣмъ.
 Вѣ него меду тѣма безбожна,
 Що не то що їсти можна,
 Але хочъ купай ся вѣ нѣмъ!“

15 „Ой! — сказавъ Медвѣдь Бурмило, —
 Ажъ на серцѣ мя змлоило!
 Ну, Микито, ну, бѣжѣмъ!“
 Сонце сѣло вже за гѡры,
 Якъ вѡйшли вни до обѡры,
 Де богатый живѣ Охрѣмъ.

16 На земли тамъ, близь города,
Груба дубова колода
Бовванѣла. Майстеръ Гринь
Хтѣвъ по-здовжъ єѣ лупати,
То й почавъ зъ кѡнца вже гнати
Здоровенный въ щѣлку клинь.

17 Зъ на двѣ пяди вже отверта
Щѣль була; дубина вперта
Про тото не трѣсла ще,
Лишь вѡдъ клина заскрипѣла,
Нѣбы зубы зацѣпила
Прохрипѣвши: Овъ, пече!

18 „Вуйку! — шепче Лись Микита, —
Ось колода знаменита!
Ты пощупай ѣй пѡдъ бѡкъ!
Хочь не гладка вна та сѣра,
А въ нѣй меду що не мѣра.
Вѡдси й я неразъ волѣкъ.

19 „Глянь, вже темно по долинь,
Хлопъ давно лежить въ перинѣ,
То-жъ нѣчого ты не бѡйсь!
Ѣжь до схочу въ имя Боже!
Я постою на сторожѣ!
Ну-ко смѣло въ шпарку лѣзь!“

20 „Спасибѡгъ тобѣ, небоже! —
Рѣкъ Бурмило, — стѡй, щобъ може
Не надлѣзъ якій злый духъ!
Охъ. вже чую запахъ меду!
Ты небоже стань зъ переду,
На до рукъ отсей обухъ!“

21. И за симъ Медвѣдь Бурмило
Лабы, голову й карчило
Въ ту широку щѣль заххавъ ;
Лисъ тымчасомъ трахъ обухомъ,
Клинъ изъ дуба выбивъ духомъ,
И Бурмила дубъ споймавъ.

22. — У! — сказавъ дубъ, — е ще сила!
Гей, якъ вхопитъ вонъ Бурмила,
Ажъ стрѣщавъ у него лобъ.
— „Вуйку! — крикнувъ Лисъ Микита, —
Правда, шпарка знаменита!
Знавъ, де мѣдъ ховати, хлопъ.“

23. А Медведя зацѣпило!
Стогне, саца мой Бурмило,
Але дубъ трима й трима.
Шарпнувся вуйко зо три разы,
Затрѣщали лабы й вязы,
Але вырватись — дарма!

24. „Вуйку, — каже Лисъ, — якъ чую,
Дуже вамъ медокъ смакуе,
Та мабуть васъ муха тне!
Бжте-жь, але мѣру майте,
Бо якъ объѣстесь, то знайте,
Мѣдъ вамъ пупомъ поплыне.“

25. Та Медведю не до меду.
Крутить задомъ, а зъ переду
Дубъ держить мовъ у клѣщахъ...
То вонъ шарпнесь, драпне, смыкне,
Далѣ зъ болю якъ не рыкне,
Ажъ почувли въ небесахъ.

26 Лисъ на кпы его знимае.
 „Бачъ, якъ вуйко мѡй спѣвае!
 Вуйку, що за нута се?
 Вуйку, вуйку, будьте тихо!
 Въ хатѣ свѣтло — буде лихо!
 Вуйку, хлопа бѣсъ несе!“

27 А Охрѣмъ, богачъ-мужикъ
 Пробудивъ ся — що за рыкъ?
 Выглянувъ въ квартиру —
 Що за диво? При колодѣ
 Щось чорнѣєсь... Може злодѣй! —
 Тай хапъ за сокиру.

28 Выбѣгъ зъ хаты, приглядаєсь:
 Се Бурмило борицаєсь!...
 Якъ не здѡйме крикъ Охрѣмъ:
 „Гей, сюда, сусѣды любі!
 Ось Медвѣдъ зловивъ ся въ дубѣ!
 Гей, Медведя бить бѣжѣмъ!“

29 У! знялась въ селѣ трѣвога!
 Наче тї вовки зъ берлога
 Позрывались мужики.
 Въ чѡмъ хто бувъ, въ тѡмъ выбѣгає,
 Що попало, те й хапає
 Якъ оруже до руки.

30 Якъ прискочуть до Бурмила —
 Въ сего цѣпъ, у того вила,
 Въ бабы ожѡгъ у рукахъ,
 А Охрѣмъ зъ тяжкимъ обухомъ —
 Кинулись на вуйка духомъ!
 Лишь лупъ-цупъ! та трахъ-тарахъ!

Бѡль додавъ Бурмилѣ силы.
 Якъ не шаринесь — Боже милый!
 Шкѡру всю зъ чола зѡдравъ!
 Ще разъ шарпнувъ — вырвавъ лапы,
 Але шкѡру й кѡхтѣ-драпы
 Дубъ немовъ своє забравъ.

32 „Вырвавсь! вырвавсь!“ закричали
Люде, въ ростѣчь поскакали,
А Бурмило трухъ-трухъ-трухъ,
Въ лѣсъ, у корчѣ збѣгъ борзенько,
Лягъ та стогне такъ тяженько,
Мовъ бы зъ него перло духъ.

33 Ажъ ту лѣзе Лисъ Микита
Тай говорить: „Вуйку, вы то?
Щожъ, вуйцуню, добрый мѣдъ?
Тай гараздъ вы попоѣли!
Хочете, я що недѣлѣ
Справлю вамъ такій обѣдъ!

34 „Ой, а я трохи не плакавъ,
Якъ тамъ зъ вами хлопъ балакавъ.
Я гадавъ, що буде бить.
Ну та бачить ся, вы чемно
Зъ нимъ розстались, — дещо певно
Вамъ за мѣдъ прийшлося платить.

35 „Е, що бачу! Вы зъ грызоты
Вбрались нѣбы на зальоты
У червоній сапянцѣ!
А сю шапочку червону
Де купили? Чи до дому
Понесете се донцѣ?...“

36 Такъ Микита насмѣвавъ ся,
А Бурмило лишъ метавъ ся,
Та бурчавъ собѣ пѣдъ нѣсъ.
Ажъ на третій день ходою
Вѣнъ зъ тяженькою бѣдою
Ледво въ царскій двѣрь прилѣзъ.

37. Якъ побачивъ царь ясенный,
Що медвѣдь такій нужденный,
То ажъ руки заломавъ.
„Гей Бурмило, любый друже,
Хто се збивъ тебе такъ дуже
Та зô шкôры обôдравъ?“

38. „Царю, пане! — рѣкъ Бурмило, —
Горенько мене постигло!
Се Микита все зробивъ.
Черезъ нього муки много
Я принявъ, — охъ, мало свого
Я жита не загубивъ!“

39. Ухъ! затупавъ царь ногою!
„Я короною ось тою
Заклинаюсь: не уйде
Сей злочинець злои муки!
Ту го дайте въ мои руки, —
То побачить, що го жде!“

40. Потôмъ трохи въ мысляхъ ладивсь
И зъ царицею порадивсь:
Щобъ Микиту взяти на гакъ,
Постанову мавъ велику.
Каже звать Кота Мурлику
И до него каже такъ:

41. „Ты мôй вѣрный Кôтъ Мурлика,
Хочъ постава не велика,
Та розумный ты за трѣхъ.
Отъ тебе то шлю: пôди ты
Самъ до Лиса до Микиты,
У его злодѣйскій лѣхъ.“

42

„И кажи, щобы якъ стѣй
Вѣнъ у двѣръ явивъ ся мѣй!
Загрози ему, що така
Не мине й тяженькихъ путь,
Сли на судъ не стане тутъ
Лисъ Микита гайдамака!“

43

Кѣтъ Мурлика поклонивъ ся
И въ дорогу спорядивъ ся,
Хочъ по шкѣрѣ деръ морозъ —
Страхъ не радъ вѣнъ бувъ тѣй чести,
Та, що царъ давъ, треба нести,
Спротивляти ся не можъ!

Пѣсня третя.

Кѣтъ Мурлика до дороги
Добре взявъ за поясъ ноги,
Въ торбу впхавъ печену мышъ,
И лѣсочкомъ, холодками —
Такъ на пѣдвечѣрокъ самый
Вѣнь прибувъ до Лисовичъ.

Стукнувъ въ браму, дожидаетъ...
Лисъ въ квартиру выглядаетъ.
Кѣтъ Мурлика шапку знявъ,
Поклонивсь ему низенько,
Привитавъ его борзенько,
Тай такі слова сказавъ:

„Не прогнѣвайтесь, нанашку!
Не принѣсь я жадну фрашку,
Але царскій вамъ указъ:
Другій разъ се царь, нашъ владця,
Черезъ своего пѣсланця
На свѣй судъ взываетъ васъ.

„Що ту довго говорити!
Дуже царь на васъ сердитый,
Тожъ я раджу вамъ: ходѣть!
Царь поклявъ ся на корону:
Якъ не ставитесь до трону,
То пропащій весь вашъ рѣдъ.“

5 „Мурцю! — скрикнувъ Лисъ Микита, —
 Чи се ты? Чи справдѣ ты то?
 Боже милый, якъ я радъ!
 Ну, ходи въ мои обѣймы!
 А про те й казать не смѣй ми,
 Щобъ якъ стои и вандрувать!

6 „Тажъ Лисиця, твоя тѣтка,
 Такъ тебе видає зъ рѣдка,
 Що не пустить ты пѣдъ нѣчь.
 А маленькій Лисенята,
 Чижь вони пустили бѣ брата?
 Нѣ, то не можлива рѣчь!

7 „Повечеряємъ гарненько,
 Проспимо ся, а раненько
 Холодомъ — тай въ божу путь!
 Суду царского-сь не бою.
 А щобъ хтѣвъ не йти зъ тобою —
 Ты про се спокѣйный будь!

8 „Онъ зъ Медведемъ инше дѣло.
 Ты розважь: прийшовъ Бурмило!
 Мовъ розбѣйникъ у мѣй двѣръ,
 Тай до мене зъ крикомъ, фукомъ,
 Зъ величезнымъ въ лапахъ букомъ —
 Я-жь малый, слабенькій звѣрь!“

9 „Ой нанашку, — рѣкъ Мурлика, —
 Ласка ваша за велика, —
 Але лѣпше мы не ждѣмъ!
 Нѣчь чудова, мѣсяць свѣтитъ...
 Попрощайте жѣнку й дѣти,
 Тай у путь якъ стои ходѣмъ!“ —

10 „Мурцю, — каже Лисъ, — май розумъ!
Нѣчь не тѣтка, мы не возомъ
Будемъ ѣхать, нѣ лѣтать.
Всяка погань лѣсомъ лазить,
Нужь но хто на насъ наважить —
Нѣ боротись, нѣ втѣкать!“

11 Тѣ слова Кота Мурлику
Кинули у дрожь велику.
„Ваша правда, — вѣнь сказавъ —
Мушу на нѣчь вже лишитись,
Та скажѣть, щобъ поживитись,
Що бы тутка я дѣставъ?“

12 „Щожь, не гнѣвайсь, Мурцю дѣльный!
Чоловѣкъ я богомѣльный,
Пѣсть твердый держу день въ день.
Та тобѣ вже я придбаю
Найсмачнѣйше, що йно маю:
Крыжку меду зѣжѣ лишень!“

13 „Меду? тѣфу! — рѣкъ Кѣтъ Мурлика. —
Най Бурмило мѣдъ той лыка!
Нимъ мене ты не вкормишь!
Але въ вашому фѣльварку
Ченьже є де въ закамарку
Хочь одна порядна мышъ?“

14 Лисъ Микита рѣкъ до Мурка:
„Ты жартуєшь! Навѣть Турка
Я-бѣ мыши не трактувавъ!
Що ты выдумавъ, небоже?
Мыши ѣсти!... милый Боже!
Про таке я й не чувавъ!“

„Та сли мышей ты бажаєшь,
 Мурку любый, — тутъ ихъ маєшь,
 Що хотъ ними гать гати!
 Тутъ у вѣйтовѣмъ будынку
 Мышей тьменна тьма, мѣй сынку,
 И близенько намъ ити!“

„Ахъ нанашку мѣй наймильшій,
 Поведѣть мене на мыши!
 Я на мыши дуже звыкъ!“
 „Добре!“ — каже Лисъ, и живо
 Поповзли вони кропивовъ
 Ажъ де вѣйтѣвъ бувъ курникъ.

Тамъ въ стѣнѣ дѣра пробита,
 Нею часто Лисъ Микита
 Нѣчью у курникъ гостивъ;
 Вчора ще пустивъ вѣнъ крови
 Вѣйтовому когутови,
 Ажъ когутъ и духъ спустивъ.

Вѣйтъ зъ гнѣву почервонѣвши,
 Зъ когута лишъ пѣре вздрѣвши
 Крикнувъ: „Нѣ, вже не стерплю!
 Мушу злодѣя зловити!“
 Край вѣкна давъ присилити
 Мотузяную петлю.

Лисъ Микита се пронюхавъ
 Тай говорить: „Мурку, слухай,
 Якъ тамъ мышки цвѣркотять,
 Мовъ горобчики невиннї!
 А ось ту є дѣрка въ глинѣ —
 Тѣлько влѣзти тай хапать!“

20 — „А безпечно-жь ту, нанашко?

Нинѣ о бѣду не тяжко,

А вѣйты то хитрый людъ!“

— „Га, — говорить Лисъ зрадливый, —

Сли ты, Мурку, боязливый,

То даремный весь нашъ трудъ.

21 „Въ серединѣ тамъ не бувъ я,

И про хитрощѣ не чувъ я,

Але сли боишь ся ты,

То ходѣмъ раднѣйшь до дому

Повечеряемъ по своему:

Редьку й медовѣ соты“.

22 Кѣтъ Мурлика завстыдавъ ся.

— „Що, ты мыслишь, я злякавъ ся?“

До Микиты вѣнъ озвався.

— „Нѣ, страхъ не котяче дѣло!“

И вѣнъ въ дѣрку скочивъ смѣло,

И шастъ-прасть! въ сильце спѣймався.

23 Ой, повисъ вѣнъ у воздухахъ,

Затрепавсь, та по тыхъ рухахъ

Шнуръ ще гѣрнь за горло стисъ.

Кинувсь — вдаривсь до одвѣрка!

А зъ горы, де клята дѣрка,

Заглядае зрадникъ Лисъ.

24 — „Ну, що, Мурцю мѣй наймильшій, —

Каже вѣнъ, — смакують мыши?

Правда, що за пышний смакъ!

Хочешъ соли? Я покличу

И у вѣйта гнетъ позычу, —

Чи волишь вже ѣсти й такъ?..

— „Ого-го, вже й ты співаєшь!
 Але славный голосъ маєшь!
 Теноръ! Охъ люблю на смерть!
 Жалѡбно, ажъ лле ся въ душу!..
 Охъ, бѡгме, я плакать мушу...
 Ну, спасибѡгъ за концертъ!“

26 Раптомъ дверѣ закрипѣли,
Войтъ розобраный, спотылый
Зъ палицею тамъ впада;
А за нимъ сыны и слуги —
Сей зъ ремнемъ, зъ букомъ другій, —
Ажъ теперъ Коту бѣда!

27 — „Бийте злодѣя!“ — войтъ крикнувъ, —
„Вчора когута намъ смыкнувъ,
Бийте, поки спустить духъ!“
И лупъ-цупъ летять удары...
Мой Мурлика зъ устъ нѣ пары,
Мовъ ослѣпъ уже й оглухъ.

28 „Бийте!“ — войтъ кричить и кропить.
Въ томъ Мурлика скѣкъ! Якъ захопить
Пана войта за самъ нѣсъ —
Хрупъ тай хрупъ, мовъ мышъ велику,
Кѣгтями роздеръ всю пику,
Мовъ бы гречку грабавъ бѣсъ.

29 — „Гвалтъ! ратуйте!“ — крикнувъ зъ болю
Войтъ и внавъ якъ снѣпъ до долу.
Всѣ до него. „Гей, свѣтѣть!“
„Гей воды! Гей губки, ваты!“
Приняли ся кровь спиняти, —
Вже й не въ головѣ имъ Кѣтъ.

30 А въ Кота тверда натура:
Вѣдсапнувъ тай гнеть до шнура,
Взявъ ся грызти и кусать.
Далѣ шарпнувъ ся що силы,
Шнуръ урвавъ ся — Боже милый!
Кѣтъ свободный бувъ опять.

31 Що вже то й казати, милі, —
 Не спочивъ вѣнъ тамъ и хвилѣ,
 А задравши хвѣстъ, якъ мѡгъ
 Драпнувъ въ дѣрку, та до лѣса,
 А лѣсами, мовъ вѡдѣ бѣса,
 Просто въ царскій двѡръ прибѣгъ.

32 Якъ уздрѣвъ его Левъ-батько
 Збитого мовъ кисле ябко,
 Зъ злости ажъ позеленѣвъ.
 „Що? — кричавъ звѣрѣвъ правитель, —
 „Чи зновъ смѣе той урвитель
 „Насмѣхатись зъ моихъ слѡвъ?

33 „Нѣ, вже того за богато!
 „Будь я песъ, и песъ мѡй тато,
 „Сли ему отсе прощу!
 „Вѡйско шлю на гайдамаку, —
 „Скоро зловлю — на гиляку,
 „И гнѣздо все розтрощу!“

34 Грѡзно Царь ревѣвъ и тупавъ,
 Бувъ бы Лиса зъ кѡстми схрупавъ,
 Якъ бы мавъ его въ рукахъ.
 Ажъ якъ гнѣвъ пройшовъ безмѣрний,
 Выступивъ Бабай покѡрний
 И сказавъ при всѣхъ звѣряхъ:

35 „Царю, явна рѣчь, не скрита:
 „Вольный є козакъ Микита,
 „Право-жъ каже тричи звать
 „Винного на судъ твоѡй, пане.
 „Ажъ якъ третій разъ не стане,
 „Судъ заочный выдавать.

36 „Що вт тѣмъ правды чи неправды,
 „Що про него клеплють завжды —
 „Въ те не входжу, — та для всѣхъ
 „Рѣвне право! Тождь пошли ты
 „И мене ще до Микиты,
 „Чень прииде до твоихъ ногъ.“

37 Царь махнувъ лишь головою,
 Давъ знакъ згоды булавою,
 Та нѣ слова не сказавъ; —
 А Бабай якъ стои зѣбравъ ся,
 У дорозѣ поспѣшавъ ся,
 Въ Лисовичахъ на нѣчь ставъ.

38 „Гей, сынашу, схамени ся, —
 Такъ промовивъ вѣнъ до Лиса, —
 Що за збытки робишь ты?
 За що ты зъ посланцѣвъ кпишь ся?
 Чи на правду ты боишь ся
 На той царскій судъ ити?“

39 „Я-жь гадаю, сынку милый,
 Що ты зможешъ въ одной хвили
 Всѣмъ врагамъ заткати ротъ.
 Адаже всѣ ихъ глупіи мѣзки
 Противъ твоего стоють трѣски!
 Оттакій той весь народъ!“

40 „Правду кажешь, любый стрыку, —
 Рѣкъ Микита, — и велику
 Ты охоту въ мнѣ понавѣвъ.
 Щождь, поду! Най всѣ побачуть!
 Хто смѣе ся, тѣ заплачуть.
 Царь на ласку змѣнить гнѣвъ!

41 „Хочь тамъ Царь на мене лютый,
 Але знає, що въ мінуты
 Небезпечнй, въ чорный день,
 Всѣ торочать не до ладу,
 Але дати мудру раду
 Вмѣе только Лись одень.“

42

И вѣйшли оба вѣ свѣтлицю ,
 Привитавѣ Бабай Лисицю ,
 Всѣ засѣли край стола.
 Лисенята Мѣцько й Мѣна
 Повлазили на колѣна —
 Живо гутѣрка пѣшла. —

43

Надоспѣла и вечера :
 Съ пѣремѣ пражена тетеря —
 Всѣмѣ досыть еи було.
 Якѣ гарненько поживились,
 Де о чѣмѣ розговорились,
 Тай пѣшли собѣ вѣ стебло.

44

А якѣ рано повставали ,
 То гарненько поснѣдали :
 Ъли сало зѣ чеснокомѣ ,
 Потѣмѣ курячу потравку ,
 Закусили-жѣ сю приправку
 Ще копченымѣ судакомѣ.

45

Оттодѣ Микита вбравѣ ся
 До дороги й такѣ прощавѣ ся
 Зѣ господынею й дѣтьми :
 „Люба жѣнко, будь здорова !
 Часѣ менѣ ити до Львова ,
 Тожѣ ключѣ ты всѣ прийми !

46

„Наглядай якѣ слѣдѣ вѣ коморѣ ,
 Бо тѣ мыши красти скорѣ , —
 А про мене не журись !
 Хочѣ теперѣ на насѣ Царѣ лютый ,
 Але легко може бути ,
 Що всмѣхнесѣ до насѣ колись.

47 „А вы, дѣти, не пустуйте,
 По за домомъ не герцюйте,
 Мамѣ збыткѣ не творѣть!
 Глянь по стрыку, що за звѣрикъ
 Отой Мѣцько! Хто повѣритъ,
 Що ему ще тѣлько рѣкъ!“

48 И дѣтей поцѣлувавши,
 Жѣнцѣ въ вухо пошептавши,
 Що тамъ ще сказати мавъ,
 Лисъ Микита мовъ у гостѣ
 Въ Львѣвъ, на зустрѣчъ царскѣй злости
 Вразъ зъ Бабаємъ почвалавъ.

Пѣсня четверта.

Гу, гу, гу! — въ дворѣ гудѣло,
Мовь Богъ зна, яке тамъ дѣло —
„Лисъ Микита! Лисъ приспѣвъ!“
А Микита мовь не чуе,
Гордо, смѣло машеруе
Мѣжь рядами ворогѣвъ.

2 Передъ трономъ зупинивъ ся,
И цареви поклонивъ ся,
И такі слова сказавъ :
„Царю нашъ великодушный!
Слову твоему послушный,
Я на судъ твоѣй правый ставъ.

3 „Вѣрю въ величъ твоего духа.
Не прихилишь своего вуха
Ты поганымъ брехунамъ,
Що байками и брехнями
Раді бь розладъ межи нами
Сколотить на шкѣду намъ“.

4 Але царь глядѣвъ понуро
И крикнувъ : „Пѣдла креатуро!
Ты ще ту хвостомъ вертишь!
Смѣешь правъ допоминатись!
Намъ ще хочешь пѣдлизатись!
Нѣ, симъ насъ ты не зманишь!

5 „Глянь, ось Пѣвень у жалобѣ,
Котъ Мурлика ставъ при тобѣ,
И Бурмило мой баронъ!
Тямишь боль ихъ, ганьбу, муки?
Гей, берѣть го мѣцно въ руки
И до трибуналу! Вонъ!“

6 „Царю, — смирно рѣкъ Микита, —
Чижь такъ явна вже й вѣдкрыта,
Що до нихъ вина моя? —
Що Бурмило бувъ упертый
Конче хлопскій мѣдъ изжерти,
То чижь тому виненъ я?

7 „А Мурлика — Боже, Боже!
Вѣнъ ще жалуватись може?
Хтожь на ловахъ не прийма
Бѣйки, невыгѣдъ подѣбныхъ?
Тай хибажъ для мышей бѣдныхъ
Конституціѣ нема?

8 „Сли розбѣйникъ я й поганецъ,
То й Мурлика, твоѣй пѣсланецъ,
Тожъ не меншій горлорѣзъ.
Бо чижь то не для злодѣйства,
Кроволитя и убѣйства
Вѣнъ у тую шпарку влѣзъ?

9 „Царю, я пѣдданный вѣрный!
Сли такій твоѣй гнѣвъ безмѣрный —
Дай на смерть мене судить!
Дай малыхъ злочинцѣвъ вѣшати,
Най великѣй тымъ ся тѣшати:
О, сли такъ — не варто жить!“

10 Але Левъ не слухавъ того.
И взяли Микиту мого
И звязали й повели
Стражники у трибуналы;
Въ трибуналахъ засѣдали
Старіи цапы и ослы.

11 Ставъ Микита тай балака,
Але найстаршій Осяка
Вже пять рокѡвъ якъ оглухъ.
И рѣшили: „На галузцѣ
Лисъ ме висѣть на мотузцѣ,
Поки зъ него выйде духъ“.

12 Вовкѣ, Бурмило и Мурлика
Якъ почувли се, велика
Радѡсть обняла ихъ умъ.
Заразъ за катѡвъ обрались
И Микитѣ нахвалялись
Причинити смерть и глумъ.

13 Лиса вывели. Бурмило
Трахъ его прилюдно въ рыло!
„Се за сапянцѣ мои!“
Вовкѣ для гѡршой ще муки
Гнетъ назадъ скрутивъ му руки.
„Не уйдешъ теперъ гилѣ“.

14 Кѡтъ Мурлика вже на гильку
Вылѣзъ и мѡцную сильку
Мотузяну засиливъ.
Крука ще гукнувъ навмысне,
Щобъ Микитѣ, якъ повисне,
Заразъ очи зъ лоба пивъ.

15 Хто йно живъ, глядѣть зѡйшли ся,
 Якъ то будуть вѣшать Лиса,
 Стала стражъ кругомъ якъ муръ.
 Лисъ иде якъ мокра курка,
 Вовкъ Несытый зъ заду штурка,
 А Медвѣдь веде за шнуръ.

16 „Не лякайсь, — сказавъ Несытый, —
 Мы вѣдь разу задусити
 Не гадаємо тебе.
 Будешъ дрыґавъ ще лапками,
 Поки кротъ пѣдъ дровомъ ямы
 У твоѣй рѣсть не выгребе“.

17 Обернувъ ся Лисъ до нѣго.
 „Щѡжь то — каже вѣнъ, — мѣцного
 Шнура не найшлось у васъ?
 Мѣгъ вамъ Кѣтъ дѣстати, любко,
 Того, щѡ на нѣмъ такъ цупко
 Самъ у вѣйта дрыґавъ разъ“.

18 „Замовчи! — ревнувъ Бурмило. —
 Щѡбъ языкъ тобѣ зцѣпило!
 Ще не кинувъ жартѡвъ ты?
 Глянь, жде шибениця грѣзно!
 Кай ся, щѡбъ не було пѣзно,
 Грѣшну душу очисти!“

19 Привели его пѣдъ гильку
 И на шию вергли сильку,
 На драбинку Лисъ вступивъ,
 И звернувши ся до миру
 Та Царю поклонившись щиро,
 Вѣнъ оттакъ проговоривъ:

20 „Наступає вже година,
Охъ, для всѣхъ звѣрѣвъ єдина:
Швидко вѣчнымъ сномъ усну.
Царю нашъ, тебе благаю:
Ты по давньому звичаю
Просьбу мнѣ сповни одну.

21 „Ту въ обличю смерти злои
Хочу я прилюдно зъ своїхъ
Выповѣдатись грѣхѣвъ,
Зъ всѣхъ провинъ заслону здерти,
Щобъ нѣхто по моѣй смерти
За м о є зло не терпѣвъ“.

22 Такъ сказавъ, усѣмъ вклонивъ ся
И тяженько прослезивъ ся,
Зрушивъ душѣ всѣхъ звѣрякъ;
Царь задумавсь на хвилину,
Берло похиливъ въ долину
И сказавъ: „Най буде такъ“.

23 Лисъ Микита вдаривсь въ груди:
„Православнї, чеснї люди!
Много, много я грѣшивъ!
Чи є хочь оденъ мѣжъ вами,
Въ когобъ дѣломъ, чи словами
Добру память я лишивъ?“

24 „Вѣдъ дитинства самъ собою
Я привчавъ ся до розбою,
Хочь отець картавъ неразъ.
Бѣднї куры, гуси, утки!
Серце рве ся въ мнѣ ось тутки,
Кѣлько я нанищивсь васъ!“

25

„Бувъ я штука невеличка,
 Та вѣдь лычка до ржемычка
 Що разъ далъ, далъ лѣзь:
 Вже ягнята й козинята,
 Що вѣдбѣгли геть вѣдь тата,
 Я хапавъ и въ яму нѣсь.

26

„Йшовъ до зла я шляхомъ битымъ!
 Стоваришувавсь зъ Несытымъ,
 Вѣнь бувъ вчитель мѣй у злѣмъ.
 И коли я нинѣ стою
 Пѣдь смертельною вербою,
 То его заслуга въ тѣмъ.

27

„Разъ ото на переднѣвку
 Мы таку злодѣйску спѣлку
 Завязали: я дрѣбне,
 Вовкѣ велике маѣ красти,
 А що зыскъ — по рѣвноѣ части.
 Кара днесъ бѣ лишъ мене!

28

„Але якъ прийшло дѣлити ся,
 То нѣколи, якъ годить ся,
 Половины Вовкѣ не бравъ;
 Загарчить — я мушу втѣкнути!
 Самъ же, хочъ бы мусѣвъ трѣснуть,
 До крыхѣтки все зѣжравъ.

29

„А якъ часомъ грубшу штуку
 Намъ вдалось спѣймати въ руку, —
 То Несытый якъ ревне,
 Вже Вовчиця ту зъ сынами!
 Мясо мало не съ кѣстками
 Хавкнутъ — хвиля не мине.

30 „Справдѣ ту сказати мушу:
Тѣло грѣхъ я бравъ на душу,
Що изъ нимъ до спѣлки кравъ,
А й за грѣшъ не мавъ пожитку,
И безъ власного прожитку
Бувъ бы зъ голоду пропавъ.

31 „Але я не дбавъ нѣ троха!
Славный скарбъ царя Гороха
Я у своихъ мавъ рукахъ!
Скарбъ безмѣрно такъ богатый,
Що ледви бѣ го мѣгъ забрати
На сѣмъ возѣ у мѣшкахъ.“

32 Левъ про скарбъ такій почувши,
Настороживъ пильно уши.
„Лисе, що се ты верзешъ?
Про який се скарбъ гадаєшъ?
Чи ще й доси скарбъ той маєшъ?“
Лисъ сказавъ на те: „А вже жъ!

33 „Царю, каже, пане милый,
Передъ входомъ до могили
Я душѣ не обтяжу!
И чого нѣякимъ свѣтомъ
Не сказавъ бы жѣницѣ й дѣтьомъ,
Се тобѣ я розкажу.

34 „Знайже, царю, скарбъ той грубий
Статись мавъ твоєи згубы
И нещастя жереломъ.
Сли бѣ не вкравъ его Микита,
Кровъ твоя була бѣ пролита,
Ставъ ся бѣ страшный переломъ!“

35 Левъ неначе ужаленый
 Скочивъ, рыкнувъ, мовъ шаленый:
 „Що, що, що се ты сказавъ?
 Що се за смалені дубы?
 Переломъ? Нещастя? Згубы?
 Все розказуй, щобъ я знавъ!“

36 Кажє Лисъ: „Я царску волю
 Радъ сповнити, тѣлько молю,
 Выслухай мене ты самъ.
 Лишь тобѣ й твоѣй княгинѣ
 Важну рѣчь вѣдкрыю нынѣ
 И Гороха скарбъ вѣддамъ“.

37 „Гей, здоймѣть изъ него пута
 И ведѣть єго ось тута!“
 Крикнувъ гучно Левъ катамъ.
 Тѣ не радо розвязали
 Зъ путь Микиту й розважали,
 Що то вѣнъ набреше тамъ!

38 А Микита, волю вчувши,
 Свобѣднѣйше вѣдѣтхнувши,
 „Слава Богу!“ прошептавъ
 „Ну, бра, сли не радъ здыхати,
 Наострись гараздъ брехати!“
 Зъ тымъ передъ царемъ вѣнъ ставъ.

39 „Ну, царь кажє, сядь Микито,
 Смѣло все кажи й вѣдкрыто,
 Але зъ правды не змили!
 Бо якъ збрешешъ, то вѣй Богу,
 Не за шию, а за ногу
 Будешъ висѣвъ на гили!“

ПѢСНЯ ПЯТА.

Слухайтежь, якъ Лись Микита
Цупко, наче кѣнь зъ копыта,
На брехню пустивъ ся й лесь!
Щобъ лишъ на гили не згинуть,
Не задумавсь камѣнь кинуть
И на батька свого честь.

„Царю и весь чесный зборе!
Превелике, люте горе
По заслузѣ бѣ мене!
За злодѣйство дамъ я душу,
Та одно злодѣйство мушу
Розказати вамъ страшне.

„Парканадцять лѣтъ вже тому,
Якъ мѣй батько — де, въ якому
Мѣсци, хто се зна? — напавъ
Славный скарбъ царя Гороха.
Та добра єму нѣ троха
Скарбъ той клятый не придбавъ.

„Батько мѣй — гѣрда бувъ штука.
Фінансовая наука,
Бувъ єго любимый фахъ.
Льстивъ царю, мѣнявъ все фарбу,
Щобъ лишъ стать міністромъ скарбу.
Вѣнь на се остривъ ся страхъ.

- 5 „Та ты, царю, хитрѣсть скриту
Проглядѣвъ, прогнавъ Микиту,
А міністромъ ставъ ся Рысь.
И пошовъ мѣй батько въ пушу
И понѣсь вѣнъ думу злющу —
Вѣдомстити ся колись.
- 6 „Въ пуши скарбъ найшовъ заклятый,
И почавъ вѣнъ мѣркувати,
Щобъ великій бунтъ пѣднать,
Щобъ царя зѣпхнути зъ трону,
Славно-жъ царскую корону
Щобъ Медведеви вѣддаты.
- 7 „Спѣлку вѣнъ зѣбравъ велику.
Зъ листомъ шле Кота Мурлика
До Бурмила: такъ и такъ,
Льва мы хочемъ скинуть зъ трону;
Сли-жъ ты царскую корону
Хочешъ взять, пришли намъ знакъ.
- 8 „Ну, на вѣсть таку Бурмилу,
Начебъ що єго вжалило,
Схопивъ ся и самъ прибѣгъ.
„Братя — каже, — я все зъ вами!
Або ляжемъ головами,
Або Льва завяжемъ въ мѣхъ!“
- 9 „Батько мѣй и Кѣтъ Мурлика,
Вовкъ, Бурмилу и велика
Ихъ рѣдня, усѣ зѣйшлись,
И на бунтъ, на чорну зраду,
Братобѣйчу, люту зваду
Всѣ врочисто сприяглись.

10 „Изъ околицъ чужоземныхъ
За Горохѡвъ скорбь наемныхъ
Мали вѡйскъ навербувать.
Я пѡдслухавъ всю ихъ змову,
Про страшну єи основу
Ставь я лильно мѣркувать.

11 „Я Бурмила хитру злобу
Добре знавъ, єго особу
Непочесну и смѣшну
Ставь рѡвнать зъ тобою, пане,
И кажу: „Сей опудъ стане
Намъ царемъ? Ну, батьку, ну!

12 „Знавъ ты скорбь найти великій,
Але дурень, єли владыки
Лѣпшого найти не вмѣвъ!
Де Бурмило — царь народа,
О, прощай тамъ честь, свобода,
Сила й слава у звѣрѣвъ!

13 „И неначе голосъ зъ неба
Звавъ до мене: треба, треба
Завязати зрадъ ротъ!
Хочь той зрадникъ — батько твоѡй, —
При царю ты вѣрно стѡй!
Будь, Микито, патріотъ!

14 „Такъ розмѣркувавши гладко
Дожидавъ я, ажъ мѡѡй батько,
Якъ умовила ся, знай,
Купка зрадникѡвъ тыхъ темныхъ,
На вербунокъ вѡйскъ наемныхъ
Рушить у сусѣдний край.

15

„Вже дави́йше, въ передно́вку,
 Выслѣдивъ я ту кры́тку,
 Де мѡй батько скарбъ сховавъ.
 Нужь теперъ безпроволѡчно
 Выносити денно й нѡчно!
 Все до чиста я забравъ.

16

„Невеликій часъ минає,
 Ажъ мѡй батько повертає:
 Вже готове вѡйско жде!
 Лишь вербунокъ заплатити,
 Генералѡвъ назначити —
 Хоть въ огонь воно по́де!

17

„Не витавъ рѡдню, домѡвку
 Батько мѡй, лишь у кры́тку
 Просто шастъ — и обѡмлѣвъ!
 Препуста-пуста печера,
 Що була ще повна вчера!
 Скарбъ увесь мовъ хто замѣвъ.

18

„Що вѡнъ бѣга, шкряба, нюха, —
 Скарбу нѣ слѣду, нѣ духа!
 Тутъ старый ума лишивсь!
 Заскомлѣвъ немовъ на зубы,
 Далъ шнуръ найшовши грубий,
 На гиляцѣ задусивсь.

19

„А Несытый и Бурмило
 Зрозумѣвши, що постигло
 Батька мого, подались.
 Страхъ лѡяльній поробились,
 И служить тобѣ пустились, —
 Зрадникомъ оставъ лишь Лись.

20 „Днесъ вони — підпоры трону!
Я-жь, що спасъ царя й корону,
Батька свого погубивъ, —
Ту підъ шибеницевъ стою
И смерть бачу надъ собою.
Ну, берѣть мя! Я скѣнчивъ.“

21 Такъ то Лисъ въ брехни бувъ смѣлый,
Всѣ присутні остовпѣли
А самъ Левъ ажъ затремтѣвъ.
„Отъ воно що тутка скрито!
Дякую тобѣ, Микито!
А.. той скарбъ... ты де подѣвъ?“

22 „На высокій Чорногорѣ,
Де Черемошь воды скорій
По камѣню въ низъ жене
У Говерлѣ просто серця
Коло третого реберця
Є леговище скальне.

23 „Тамъ лежить той скарбъ неткнутый, —
Царю, твоій вѣнъ мусить бути,
Я тобѣ его зберѣгъ!
Жалко тѣлько, що нѣкому
Не вказавъ я стежки дъ нѣму,
Щобъ по моѣй смерти мѣгъ...“.

24 Левъ не давъ ему скѣнчити,
„Хто ту смѣє говорити
Ще о смерти твоѣй днесъ?
Царске право є — прощати.
Заразъ зъ него шнуръ той зняти!
Мы касуємъ весь процесъ!“

25

„Больше маєшь ты заслуги
 Мѣжь звѣрями, нѣжь хто другій!
 А грѣхи тѣ, що за нихъ
 Мавъ ты висѣть, правду рѣкши,
 Не вартують торбы сѣчки
 Супроти заслугъ цѣнныхъ.

26

„Только слухай: въ добру пору
 Ты зо мною въ Черногору
 Завтра рушишь скоро свѣтъ:
 Лишь я самъ до сего лѣха,
 Де є скарбъ царя Гороха,
 Буду знати тайный вхѣдъ.“

27

„Царю, — Лисъ сказавъ маркѣтный, —
 Зѣ радои душѣ охѣтный
 Я зѣ тобою йти въ ту путь.
 Та въ предсмертную годину
 Слюбубавъ я: сли не згину,
 За грѣхи покуту збуť.

28

„Пѣшки до святого Риму,
 Вѣдтамъ ажъ до Русалиму
 Слюбубавъ ся я пѣти.
 Якъ поверну, ясный пане,
 Скарбъ тобѣ ся весь дѣстане,
 Найбогатшимъ станешъ ты!“

29

„Щожь — Левъ мовивъ, — рѣчь побожна!
 Слюбубавъ — ломать не можна,
 Тожъ иди й здоровый будь!“
 Далѣ возьныхъ зве на згоду,
 Щобъ вони всему народу
 Wybубнили царскій судъ:

- 30 „Всѣмъ, кому на тѣмъ залежить,
Вѣдати о тѣмъ належить:
Царь по силѣ своихъ правъ
Зъ Лиса званого Микиты
Зволивъ всю вину здоймити,
И до ласки зновъ принявъ.
- 31 „Хтобъ смѣвъ Лиса попрѣкнути,
Лапою его дѣткнути,
Чи позаочно хулить
На такого патріота,
Тому царь языкъ изъ рота
Вырѣзати повелить.“
- 32 Ой, якъ вчувъ Медвѣдь, Мурлика,
Вовкъ той засудъ, — страхъ велика
Ихъ досада обняла!
Заразъ почали бурчати,
Далѣ рушили кричати,
Зъ ними ихъ рѣднѣ цѣла.
- 33 Але вже було за пѣзно!
Левъ изъ трону крикнувъ грѣзно:
„Хто тамъ смѣе ще бурчать?
Га, то вы, поганцѣ клятѣ,
Що мене у власнѣй хатѣ
Сприсяглись замордувать?“
- 34 „Бачъ, якѣ святѣ та божѣ!
А въ души думки ворожѣ!
Лисъ вамъ на завадѣ ставъ?
Але годѣ вже мантачить!
Будете теперъ вы бачить
Справедливѣсть нашихъ правъ.

35

Такъ то доля грае зъ нами!
 Кто ось-ось бувъ близькій ямы —
 Раптомъ на вершку ставъ! Охъ,
 А хто гордо дувсь, пышавъ ся,
 У кайданы вразъ попавъ ся
 И пѣшовъ въ тюремный лёхъ!

36

„Гей, берѣть Бурмила тута
 И закуйте въ добрѣ пута!
 Вовка въ дыбы прикрутѣть,
 И Кота звяжѣть, и прямо
 Впрѣть въ тюремну темну яму,
 Де не блима лица свѣтъ!

Пѣсня шеста,

Въ ранцѣ рано по снѣданю
Въ подорожному убраню
Лись царю поклонивсь до нѣгъ.
„Царю, будь мой родный тато,
Поблагослови мя свято,
Щобъ на прощу йти я мѣгъ!“

2 Левъ сказавъ : „То шкода, сыну,
Що такъ швидко йдешъ въ чужину!“
„Царю, — скрикнувъ Лись, — охъ цыть!
Серце въ мене краєсь тоже!
Та що вдѣмо! Що Боже,
Богу треба заплатити!“

3 Левъ сказавъ : „Такъ, такъ, мой друже!
Радую мене се дуже,
Що такъ чесно мыслишь ты.
Радъ бы я тобѣ й вѣдъ себе
Для вандрѣвної потреби
Дечимъ въ помѣчь тожъ прийти“,

4 „Ца...рю“ — хлипавъ Лись крѣзь плачь, —
Сли такъ ласкавъ ты... ось бачъ :
Я й торбины въ путь не маю!
А въ Медведя у Бурмила
Доброго кожуха сила, —
Вѣнъ шматокъ вѣддасть, я знаю“...

5 „Схоче, чи не схоче дати,
 Мы накажемо зôдрати!“
 Мовивъ Левъ. „Ну, ще чого?“
 „Дуже ласкавъ ты, мѡй царю!
 Чобôтокъ бы ще хочъ пару.
 Бачь, я босый! Якъ его

6 Тôлькій свѣтъ чимчикувати,
 Ноги шпигать та збивати!
 Скалѣчъю де небудь!
 А онъ має Вовкъ двѣ парѣ,
 То одну чень схоче въ дарѣ
 Вôдступить менѣ въ ту путь.“

1 „Що тамъ, схоче, чи не схоче!“
 Крикнувъ Левъ та ажъ тупоче,
 „Гей тамъ! Заразъ ми пôдѣтъ
 Изъ Бурмила торбу вдрѣте,
 А зъ Несытого здоймѣте
 Пару Лисови чобôтъ!“

8 „Вы-жь, моя дружино славна,
 Щобъ усѣмъ зробилась явна
 Ласка наша для Микиты,
 Проведѣть его зъ гоноромъ
 До могили тамъ пôдъ боромъ!
 Я-жь пôду еще спочити.“

9 И потюпавъ Лисъ мѡй гладко,
 Смирный, тихій якъ ягнятко,
 При торбинѣ, зъ костуромъ...
 А кругъ него мовъ вороны
 Всѣ бояре та бароны, —
 Провожають всѣмъ дворомъ!

10 Цапъ, секретарь гоноровый,
Зайць, гвардіста народовой,
Поручь Лиса дружно йдуть.
Хочь и якъ розмова мила,
Та вже ось тота могила,
Попращатись треба тутъ !

11) Лисъ Микита промовляє,
 Слѣзы рукавомъ втирає:
 „Ахъ, Яцуню любый мѳй!
 Розставати ся зъ тобою —
 Я й подумати ся бою,
 Жаль пройма мене тяжкій!

12) „Охъ, Базильку, любый друже!
 И тебе люблю такъ дуже,
 Що безъ тебе й жить не радъ.
 Не вѳдмовъ-же просьбѳ моѳй,
 Ще шматокъ дороги тои
 Проведи мене якъ братъ!“

13) Се сказавши, прослезивъ ся,
 Имъ у ноги поклонивъ ся.
 „Вы оба зъ мѳжъ всѳхъ звѳрѳвъ
 Правй є и непорочнй,
 Лишь траву й листочки сочнй
 Все ѳсте — и я такъ ѳвъ!

14) „Про убійства, про рабунки
 Вѳ васъ не має анѳ думки,
 Вамъ мясныхъ не хочесь стравъ.
 Васъ то, щирй, правй душѳ,
 Я, пустинникомъ ще бувши,
 За взѳрець собѳ обравъ.“

15) Такъ то лестными словами
 Лисъ ихъ знадивъ, ажъ до ямы
 Лисовои пѳдѳйшли.

„Слухай — каже Лисъ — Базильку,*)
 Ты зажди на насъ ту хвильку,
 Ось траву собѳ щипли!

*) Овець и кѳзъ у насъ кличуть: базъ, базъ, базъ! и для того барана або цапа называють Базьо або Базилько.

16 „Ты-жь, Яцуню, любый свату,
Потрудись зо мною въ хату!
Знаєшь, жѣнка тамъ моя
Якъ почує чутку тую,
Що на прощу я вандрую,
То то буде плачь!.. А я

17 „Страхъ не радъ зъ жѣнками плакать,
И не вмѣю забалакать,
Нѣ потѣшитъ ихъ гараздъ!
Мой Яцуню, ты въ томъ справный!
Тожъ ходи, мой друже давний,
Видъ твоѣ духа ѣй додасть!“

18 Серце въ Заяця добряче:
Вчувъ се й мало самъ не плаче.
„Бѣдна жѣнка!“ вѣнъ озвавсь.
„Я єѣ, якъ рѣдну маму
Радъ любити!“ И въ лисю яму
Вѣнъ зъ Микитою попхавсь.

19 Входятъ — Боже! Середъ ямы
Микитиха зъ дѣточками
Плаче, слѣзъ потоки лє!
Якъ побачила Микиту,
Схопилась... „Микито! Ты ту!
Дѣти! Батько вашъ жиє!“

20 Ну Микиту цѣлувати
И до серця пригортати!
„Любый! Щожъ? Бѣда пройшла?
Говори бо швидше, швидше!
Я гадала, що ты згибъ вже...
Охъ, що слѣзъ я пролила!“

21 „Радуймось!“ сказавъ Микита.
 „Царь нашъ — славна й знаменита
 Будь его держава вся! —
 Дарувавъ менѣ провины,
 И вѣдъ нинѣшної днини
 Ласковъ царсковъ тѣшусь я.

22 „Ворогижъ мои завзяті
 Мусять нинѣ коштувати
 Люто́сть царского гнѣву.
 Кѣтъ, Несытый и Бурмило
 Мусѣли стулити рило
 Й вандрувати у тюрму.

23 „А отсей фальшивый паяцъ,
 Що свѣдчивъ на мене, Заяць,
 Вѣдданий менѣ у власть:
 Чи живымъ его лишити,
 Чи вѣдъ разу задушити,
 Сли намъ выкупу не дасть!“

24 Якъ почувъ се Яць сарако,
 Стало такъ ему нѣяко,
 Мовъ бы хортъ за нимъ туй-туй.
 „Базю! — крикнувъ, — чесный отче!
 Лисъ мене ту зѣѣсти хоче!
 Базю, Базю, охъ ратуй!“

25 „Заразь тихо будь, драбуго!“
 Крикнувъ Лисъ и вхопивъ туго
 Зайця, й горло перегрызъ.
 „Ось тобѣ вѣдъ мене штука!
 И всѣмъ злюкамъ то наука,
 Щобъ Микиты стереглись!“

26 А вѣдтакъ, поссавши крови,
 Лисъ Микита втѣшно мовивъ:
 „Тай смачный же, бестіонъ!
 Дѣти, нинѣ на вечерю
 Маємъ зъ Заяця печеню!
 Славный буде потѣмъ сонъ!

27 „А теперъ послухай, люба,
 Якъ менѣ грозила згуба
 И якъ выбрехавъ ся я!“
 И розсѣвши ся выгѣдно
 Розказавъ усе довѣдно
 Зъ початку ажъ до кѣнця.

28 А Лисиця й Лисенята
 Посѣдали коло тата —
 То смѣють ся, то тремтять.
 „Голово моя ты мила! —
 Такъ Лисиця говорила, —
 Ну, тай знавъ ты, якъ ихъ взять!“

29 „Лишь одно тото не гарно,
 Що ты насъ покинешъ марно
 И на прощу йдешъ кудысь“.
 „Жѣнко, — скрикнувъ Лисъ поспѣшно, —
 Ты гадаєшь, що я дѣйстно
 Заразъ дурень ставъ якійсь?

30 „Тамъ, де смерть передъ очима,
 То плелось, що тѣлько слина
 Приносила на языкъ.
 Чи паломникъ я або що?
 Що мнѣ Левъ и що мнѣ проща?
 Тутка я смѣю ся зъ нихъ!

31 „Най ёсть сѡль, въ кого оскома!
 Я-жъ зѣ тобовъ останусь дома,
 А про прощу нѣ ду-ду!“
 Въ тѡмъ почувъ ся крикъ зѣ надвору:
 „Яцю, де ты! Кѡлку пору
 Я вже ту на тебе жду!“

32 Выбѣгъ Лисъ. „Базильку, друже,
 Ты не гнѣвай ся такъ дуже!
 Нѣчимъ намъ тебе занять.
 Яцъ тамъ зѣ жѣнкою моєю
 И зѣ маленькою сѣмєю
 Преприязно гомонять.“

33 „Кажешъ: гомонять приязно?...
 Алежъ бо я чувъ выразно
 Яцѣвъ крикъ: ратуй!“ — рѣкъ Цапъ.
 „Правда, — Лисъ рѣкъ, — якъ Лисиця
 Вчула, що намъ тра простить ся —
 Вмѣла и на землю хляпъ!“

34 „Тутъ то Яцъ — здоровъ най буде! —
 Жбухнувъ ѣй воды на груди,
 Тай почавъ ратунку звать:
 „„Ой-ой-ой, ратуй Базильку,
 Моя тѣтка вмере за хвильку!““
 Та теперъ вже благодать.“

35 „Ну, то дякувати Богу! —
 Я гадавъ, що Яця мого
 Тамъ зо шкѡры хто дере.“
 „Базю, чижъ тобѣ не встыдно?
 Яцъ прийде, лишъ що не видно,
 Ще й дарункѡвъ набере.“

„Базю, бородатый ребе,
Въ мене просьба є до тебе!
Бачишь, Царь менѣ казавъ,
Що-бъ закимъ ще рушу зъ дому
Про одну рѣчь, намъ вѣдому,
Листъ ему я написавъ.

„Отже поки Яць тамъ бавивсь
Зъ жѣнкою й дѣтьми, я справивсь:
Два грубезніи листы
Написавъ. Тебе, мѡй друже,
Я просити хочу дуже:
До Царя ихъ занести.“

„Добре — Цапъ сказавъ, — гляди лишъ,
Щобъ де въ мене не згубились,
Не зломалась бы печать!“
„Правда є! Зажди хвилину,
Я въ медвежую торбину
Завяжу ихъ — можешъ брать!“

И побѣгъ до хаты живо,
А въ души смѣсь злосливо:
„Будешъ мавъ листъ! Жди лише!“
Зайця голову кроваву
Въ торбу шустъ, шнурками жваво
Позавязувавъ, несе.

„Ось, Базуню мѡй любезный,
Ту въ тѡй торбѣ листъ грубезный,
И два меншіи лежать.
Ты неси ихъ осторожно,
А розвязувать не можно,
Бо зломає ся печать.

41

„А про Зайця не жури ся!
 Вѣнъ тамъ такъ заговоривъ ся,
 Що казавъ перепросить!
 Йди напередъ шмать дороги,
 А вже Заяць быстроногий
 Дожене тя въ часъ досыть.

42

„И ще знаєшь що, мѡй друже?
 Левъ, нашъ батько, любить дуже
 Дотепъ, гарный, гладкій стиль.
 Сѡ листы — я не хвалю ся —
 До смаку ему прийдуть ся,
 Въ нихъ майстерства мого шпиль!

43

„Вже-жъ я де лишъ мѡгъ, небоже,
 И про тебе слово гоже
 Вкинути не запедбавъ.
 И я певный, що Царь тато
 Ласки й чести ще богато
 Бѡльше дасть тобѣ, чимъ давъ.

44

„Тѡлько будь ты все притомный,
 Не чини ся надто скромный!
 Смѣлѡсть выиграє въ вѡйнѣ.
 Мовъ Цареви: „На листы тѡ
 Я дораджувавъ Микитѣ,
 Ихъ завдячивъ вѡнъ менѣ.“

45

Якъ почувъ се Цапъ Базилый,
 Задрожали въ нѣмъ всѣ жилы,
 Ажъ пѡдскочивъ зъ радощѣвъ!
 Ну Микиту цѣлувати!...
 „Отъ теперъ я буду знати,
 Хто менѣ добра хотѣвъ!

46 „Друже, брате! Я мовь въ раю!
 О, твоѣй дотепѣ добре знаю!
 Левъ зѣддре ажъ зъ втѣхи хвѣсть!
 Не минуть мене гоноры,
 А и край весь заговорить:
 Бачте, Цапъ якій стилість!

47 „Тутъ я выступлю вже смѣло,
 Бо якъ справдѣ малось дѣло,
 Се нѣхто не буде знать.
 Ну, прощай же! Дастъ Богъ, може
 Я й тобѣ вѣддячусь тоже
 То не будешъ жалувать!“

48 „Прощай!“ — сказавъ Микита,
 А якъ Цапъ пѣшовъ, то скрита
 Вымилась словами злѣсть:
 „Отъ сей дурень квадратовый
 Є секретарь гоноровый!
 Ухъ, ажъ бѣ на мене млѣсть!“

49 „Що за рядъ! яка держава!
 Дурнямъ въ нѣй гоноры й слава,
 Бѣдний, слабшій хижихъ лапъ
 Не уйде! А членомъ суду,
 Що на смерть судивъ мя люту
 Чижь не бувъ сей глупый Цапъ?“

50 „Але я помстивсь на тобѣ!
 Будешъ живъ, чи ляжешъ въ гробъ,
 Та не змыєсь вже сей хляпъ,
 Що прилипъ на твоѣй пицѣ,
 Стане причтою въ языцѣхъ
 Слово те: дурный якъ Цапъ!“

5
 За той часъ Базьо поспѣшно
 Въ царскій двѣрь прибѣгъ и втѣшно
 Передъ трономъ гордо ставъ:
 „Лисъ Микита изъ дороги
 Кланяєсь Цареви въ ноги,
 И отсей пакетъ приславъ.

52

„Три листы є въ нѣмъ грубезнѣй —
 Стилъ, языкъ, думки — чудеснѣй!
 Се ѣ не диво. Адажежъ я
 Не одну єму давъ раду
 Що до стилю, що до складу, —
 То ѣ заслуга тутъ моя!“

53

Царь до рукъ пакетъ приймає,
 Шнуръ за шнуромъ вѣдпинає,
 Глянувъ въ торбу — ажъ здумѣвъсь.
 „Що се! Листъ якійсь ухатый!
 Базю, Цапе ты проклятый,
 Ты кровавый листъ принѣсь!“

54

Зайця голову нещасну
 Въ верхъ пѣднявши, рыкнувъ страшно
 Левъ, ажъ Цапъ на землю впавъ:
 „Такъ то Лисъ смѣє ся зъ мене!
 На таке письмо мерзене
 Цапъ єму ще раду давъ!“

55

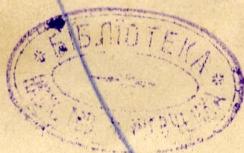
„Га, кленусь на царску гирию,
 Що вже бѣльше не повѣрю
 Клятымъ Лисовымъ брехнямъ!
 Гей, бѣжѣть въ тюрьму що сила,
 Вовка и Кота ѣ Бурмила
 Увѣльнѣть зъ тяжкихъ кайданъ!“

56

„О безсовѣстный брехачу!
 Черезъ тебе то я, бачу,
 Дурно мучивъ вѣрныхъ слугъ!
 Та за те имъ нагородовъ
 Буде Цапъ зъ всѣмъ своимъ родомъ,
 Щобъ изъ него дерли смухъ!“

57

„А поганый той Лисюра ,
Що такъ выбрехавсь вѣдъ шнура ,
Вѣнъ є вынятый зъ пѣдъ правъ :
Хто єго де здыбле, вздрить ,
Той безъ суду може вбить ,
И не буде кары мавъ.“

ПѢСНЯ сема.

Лисъ Микита въ своѣмъ замку
По обѣдѣ меду склянку
Преспокѣйно спорожнивъ,
Сѣвъ у крѣслъ, люльку курить
И нѣчого ся не журить,
Зла мовъ зъ роду не чинивъ.

Въ тѣмъ почувъ: стукъ! стукъ! до брамы.
Скочивъ, выбѣгъ вразъ зъ дѣтками —
„Ахъ, Бабай! Се ты опять?
Ну, здоровъ, Бабаю! Щожъ то,
Ты знать вѣдъ царя йдешъ просто?
Щожъ тамъ доброго чувать?“

„Мало доброго! — журливо
Рѣкъ Бабай, — та щедре жниво
На погані новины!
Царь присягъ тобѣ загладу,
Вѣйско кличе, радить раду, —
Будуть тутка за три дни!“

„Тѣлько всѣго? — каже Лисъ.
Сли лишъ тѣлько, не журись,
Друже мѣй, Бабаю!
Тымъ погрозамъ ты не вѣрь!
Я зъ тобою въ царскій двѣръ
Днесъ ще почвалаю.

„Вже я вибрешусь, будь певний!
 Та тепер, мій любий кривний
 Прошу в хату! Вже пора
 Підвечѣркувати. Аж в лапахъ
 Весь менѣ печенѣ запахъ,
 Що зготовила стара“.

6 Ну, вѣйшли, сидять, гостять ся,
Лисенята стали грать ся.
„Бачишь, стрыку, — Лисъ сказавъ, —
Мѣнка ловить вже курчата,
Мѣцько-жь, бестія завзята,
Вчора утку сполювавъ!“

7 „Справдѣ, маєшь чимъ гордить ся! —
Рѣкъ Бабай, — тай не дивниця, —
Въ батька й дѣти удались!“
„Такъ то, такъ! Талантъ — незгѣрше,
Та вихованє ще бѣльше
Ту значить!“ — вѣдмовивъ Лисъ.

8 „Ну, та часъ намъ въ путь спѣшить ся!“
— „Що? — ажъ скрикнула Лисиця, —
Ты Микито зновъ кудысь?
Въ царскій двѣръ? Та бѣй ся Бога!
Всиротить насъ ся дорога!
Скрый ся дома, схаменись!“

9 И слезами залила ся,
И руками вчепила ся,
Щобъ Микиту не пустить.
Вѣнъ єѣ поцѣлувавши
И вѣдъ себе вѣдѣрвавши
Каже: „Жѣнко люба, цыть!“

10 „Царъ не зѣѣсть мене тамъ прецѣ,
А на зустрѣчь небезпецѣ
Лѣпше выйти, нѣжь въ кутку
Дождать на себе грому!
Я-жь держу все по старому
Філософію таку:

11 „Наше все жите — вѣйна є.
 Кождый боресь въ нѣй, якъ знає:
 Сей зубами, той крильми,
 Третій кѣхтями мѣцными,
 Иншій скоками прудкими —
 Чимъ же боремо ся мы?

12 „Мы нѣ силою не годнѣ,
 Нѣ якъ карпы многоплоднѣ,
 Нѣ понурѣ, якъ сова,
 Анѣ быстрѣ, якъ той заєць,
 Въ насъ пѣдмога лишъ одна єсть —
 Се розумна голова.

13 „Нею треба намъ крутити,
 Умъ мовъ бритву наострити,
 Все обдумувати въ мигъ,
 Другимъ сѣти наставляти,
 Але добре пильнувати,
 Щѣбъ самымъ не впасти въ нихъ!

14 „Царь отъ грозить намъ вѣвною.
 Хоть то я не дужесь бою
 Тои гвардїи єго,
 Та все лѣпше въ самѣй рѣчи
 Зъ разу злему запобѣчи,
 Нѣжъ чекать Богъ зна чого.

15 „А на те вже я, небого,
 Чую въ собѣ силы много!
 До такихъ я штукъ привыкъ.
 А подумати, якъ цупко
 Я почну брехати, любко, —
 Ажъ свербитъ мене языкъ!“

16 Ще разъ цѣлювались въ лица, —
И потѣшилась Лисиця,
Але брамы всѣ замкнуть
Наказавъ Микита, й жваво
Стежечками въ лѣво, въ право
Почвалавъ зъ Бабаємъ въ путь.

17 Грѣе сонце, небо чисте,
Лѣсъ шумить, трѣпочесь листе,
Цвѣты пахнуть — просто рай!
Лисъ люблюєсь красотою,
Та прибитый грызотою
Сумно штильгає Бабай.

18 „Стрыку, що тобѣ такого? —
Весело рѣкѣ Лисъ до нѣго, —
„Тьфу, обѣ землю лихомъ вдарь!
Бачь, що ту красы довкола!
Блыскъ якій, тепло и воля!
Хто живой, той нынѣ царь!“

„Ой небоже — рѣкѣ Бабай, —
Ты такъ надто не брыкай!
Не уйдешь ты карѣ!
Дежъ пакъ, Цапу въ торбу дать
Голову Зайця, й послать
Се Цареви въ дарѣ!“

19 „Ха ха ха! — смѣєсь Микита, —
Правда, штука знаменита!
Дуже нею я горджусь.
Трошка Царь мабутъ просапавсь,
Поки правды въ нѣй долапавсь....
Та щобъ карѣ бути — а дзусь!

21 „Днесъ хто хоче жить, не схнути,
Той святымъ не може бути,
Якъ въ пустыни той монахъ.
Кождый днесъ держись на-тузъ,
Сли не хочешъ по заслузъ
Бути другому въ зубахъ.

22 „Яць скакавъ попередъ мене
Мовъ дитя днесъ охрещене,
Мовъ дразнивъ: Ану, злови!
Ажъ менъ такъ стало млѣсно,
Що я хапъ! его, й незвѣсно,
Якъ вѣнъ ставъ безъ головы.

23 „Ну, а Цапъ! Скажи, будь ласкавъ,
Вѣнъ на мене въ судъ траскавъ:
Виненъ, виненъ! Най умре!
А якъ вспѣвъ я вѣдбрехатись,
То вѣнъ лѣзе цѣлуватись!
Най же чортъ его бере!

24 „Ну, мѣй грѣхъ, а его шкода.
Вбійство, пѣмста, сежъ є мода
Скрѣзь загальна у звѣрѣвъ.
И самъ Царь рабує чисто,
А не хоче особисто,
Шле Медведѣвъ и Вовкѣвъ.“

25 И всмѣхнувся Микита зъ тиха,
Нюхъ табаки взявъ, пропчихавъ,
А вѣдтакъ сказавъ опять:
„Еть, все байки, мѣй Бабайку!
Слухай лишъ отсюю байку,
Що я хочу розказать.

26 „Кажуть: Кара за рабунокъ!
 Ось тобѣ такий трафунокъ,
 Якъ нашъ братъ хтѣвъ чесно жить.
 Є товаръ, є грошей досыть,
 Вѣнъ не скѹпить ся, ще й просить —
 А хочъ гинь, не можъ купить.

17 „Разъ отъ я и Вовкѣ Несытый,
 Кинувши гостинець битый,
 На вандрѡвку мы пѡшли.
 Ба, зайшли за лѣсъ, за воды,
 Нѣ притулку, нѣ господы,
 Лишь стѣпы, луги були.

28 Ту насъ сонце припѣкає,
 Ба вже й голодъ дотискає,
 Ажъ ту глядь, лоша пасесь!
 Та таке гладке та любе,
 Що мѡй Вовкѣ ажъ острить зубы,
 Шкѡра вся на нѣмъ трясесь.

29 „Сѣвъ бѣдняга, важко сапа.
 А зъ лошаткомъ мама Шкапа,
 То вже вкрасти вна не дасть.
 Каже Вовкѣ: „„Пѡди Микитко,
 Запытай ту Шкапу швидко,
 Чи лоша намъ не продасть?““

30 „Я пѡшовъ, вклонивсь їй низько.
 „„Що, матусю, пасовисько
 Тутка маєте незгѡршь?
 Тай лошатко! Отъ пахолокъ!
 Може намъ го на выховокъ
 Продасте за добрый грѡшь?““

31 „„Щожь, купуйте люде божі!
 Я й не що великй грошъ
 Буду правити вѣдъ васъ.
 Ось лишъ прочитай значки тѣ,
 Що на задньому копытѣ,
 Се тобѣ цѣна якъ разъ.““

32 „Ну та я не вѣ тѣмъ битый
 До копыта пѣдходить!
 Низько Шкапѣ поклонивсь,
 Тай кажу: „Спасибѣгъ, мати,
 Та не вмѣю я читати.“
 И до Вовка наблизивсь.

33 „„Друже, мовлю, Шкапа скрѣйна,*)
 И продать лоша приклѣнна,
 И цѣны не хоче драти.
 Каже, вѣ неи цѣнники тѣ
 Є на задньому копытѣ —
 Жаль, що я не вмѣвъ читати.““

34 „„Що — Вовкѣ крикнувъ, — ты нездаро!
 Навѣтъ кѣньскихъ літеръ пару
 Ты не вмѣєшь прочитати?
 Я вѣ письмѣ тѣмъ дуже вчений,
 До гімназій, академій
 Выходивъ рокѣвъ ажъ пять.““

35 И пѣшовъ мѣй Вовкѣ Несытый
 Шкапу о лоша просити,
 Шкапа-жѣ вѣдказала: „„На
 Ось лишъ прочитай значки тѣ,
 Що на задньому копытѣ,
 Тамъ написана цѣна.““

*) Скрѣйный — щирый, сердечный.

36 Вовкъ Несытый нахиляесь,
 До копыта призираесь, —
 Ехъ, якъ фрасне Шкапа вразъ,
 Якъ не вцѣдить въ башку*) просто,
 А була подкута остро —
 То мой Вовкъ мовъ свѣчка згасъ.

*) Башка — голова.

37 А тодѣ якъ зарегочесь
 Та зъ лошатемъ потеркочесь,
 Що и слѣдъ обохъ пропавъ.
 А Вовчисько добру хвилю
 Полежавъ въ такѣмъ знесилю,
 Мовъ зовсѣмъ небѣжчикъ ставъ.

38 Далѣ очи продирає,
 Доокола позирає,
 Але встати анѣ рушъ.
 „„Гей, — кажу єму, — Несытый,
 Самъ лоша ты зѣвѣ? Лишити
 Не хотѣвъ менѣ нѣ кусъ?

39 „„Га, ненаѣсна прочвало!
 Зѣвѣ усе, ще й того мало,
 Другови не давши ничъ.
 Аджежъ я, невдячний цапе,
 Першій торгъ робивъ у Шкапы,
 То належавсь могоричъ.

40 „„Ну, скажи такъ правду гладко:
 Дешево купивъ лошатко?
 Людска знать цѣна була.
 Вы й не довго торгувались,
 По приятельски розстались —
 Онъ туды вона пошла.

41 „„А проспавсь ты смачно, друже!
 По такѣмъ обѣдѣ дуже
 Се плявдує на живѣтъ.
 А якъ славно ты, Вовчуку,
 Вмѣєшь кѣньскую азбуку —
 Справдѣ, чудо на весь свѣтъ!““

42 „Такъ я зъ Вовка кпивъ до ночи,
Вѣнъ же вытрѣщивши очи
Все лежавъ та лишъ „ахъ, ахъ!“
Далъ каже: „„Будь ту чесный!
Що за торгъ бы бувъ чудесный,
А та дичь — бе по зубахъ!““

43 „Ой, — сказавъ Бабай, — Микито,
Не смѣшний твоѣ жартъ, бо скрито
Въ нѣмъ гѣркои правды шмать.
А найгѣршъ те, що Несытый
Нынѣ ворогъ твоѣ забитый,
Радъ бы зъ свѣта ты зѣгнать.“

44 „Е — рѣкъ Лисъ, — наплюй на нѣго!
Все у Вовка злобы много,
Але злоба умъ слѣпить.
Свѣтъ бы весь пожеръ вѣнъ скоро,
Ба, коли не влѣзе въ горло,
А розумный зъ злобы кпить!“

ПѢСНЯ ОСЬМА.

Новѣдають мудрѣ люде:
Прибудь розумъ, щастє буде.
Того й Лисъ державсь усе:
Хочь морозъ шкребе по тѣлѣ,
Але рухи быстрѣ, смѣлѣ,
Гордо голову несе.

Такъ вступивъ вѣнъ въ царскѣ дворы.
Всѣ на него вперли взоры,
Всѣмъ зробилось прикро такъ,
Мовъ чекали грому, бурѣ...
Мѣжъ ряды нѣмѣ, понурѣ
Лисъ вступивъ, мовъ весельчакъ.

„Га, убійце ты проклятый!
Ты ще смѣєшь ту являться?“ —
Грѣзно зъ трону крикнувъ Царь.
„Гляньте, панство, вѣнъ ступає
Такъ свободно, мовъ не знає,
Якъ гидкѣй приславъ намъ даръ.

„Га, ты мѣхъ брехень и зрады!
Нѣ, не надѣй ся пощады!
Яця ты на смерть загрызѣ!
Цапъ, твоѣй спѣльникъ въ Яця смерти
Вже на штуки є роздертый, —
Се й тебе жде, пане Лисъ!“

5 Лисъ поблѣдъ, почавъ тремтѣти,
Наче першій разъ на свѣтѣ
Новину таку почувъ,
Далъ руки заломавши
И лице слѣзми облявши,
На все горло такъ зарувъ:

6 „Ой, ой, ой, годинко чорна!
Яцъ погибъ, душа моторна,
И проклятый Цапъ подохъ!
Охъ, окраденый Микито,
Твоѣй наибольшій скарбъ десь скрито!
Щожъ почну я! Охъ, охъ, охъ!“

7 „Що се ты верзешъ, брехуне?“
Царъ до него гнѣвно суне.

„Царю, вбий мене теперъ!

 Скарбъ мой пропавъ безцѣнный,
И я жити вже не склѣнный, —
Льпшебъ, якъ бы тутже вмеръ!

8 „Га, я думавъ, що на Яця
И на Цапа можна здать ся,
Черезъ нихъ я й передавъ
Въ запечатанѣмъ пакунку
Скарбъ для тебе въ подарунку —
Свѣтъ такого не видавъ.

9 „Тамъ діяментъ бувъ чудовный,
Що въ ночи мовъ мѣсяць повный
Середъ потемкѣвъ свѣтивъ;
Тамъ бувъ перстѣнь рубіновый,
Що склонявъ всѣхъ до любви
Къ тому, хто его носивъ.

10 „Се цареви, славъ я радо,
 Для Царицѣ-жь ще свѣчадо*)
 Шмарагдове приложивъ:
 Хто глядѣвсь въ нѣмъ за погоды,
 Набиравъ здоровля, вроды,
 Навѣть и мертвый оживъ.

11 „Отъ-такіи цѣнниі клейноды
 Я, не надѣючись шкоды,
 Черезъ Яця передавъ.
 Чижь мѡгъ думать я хоть хвильку,
 Що вбѣ Яця Цапъ Базилько,
 Щобъ дарунки зрабувавъ?

12 „А теперъ же, рѡдна мамо!
 Яцъ погибъ и Цапъ то само,
 Дежь я скарбъ свѡй вѡднайду?
 А на мене зліи языки
 Ту звалили грѣхъ великій,
 Щобъ упхати у бѣду.

13 „Царю й ты Царице панѣ,
 Всѣ пѡдозрѣня погані
 Геть вѡдкиньте, сплѣтки всѣ!
 Щобъ потомки не судили,
 Що вы лихомъ вѡдплатили
 Найвѣрнѣйшому слузѣ!“

14 Втихъ Лисъ. Царъ насупивъ лица,
 Та захлипала Цариця
 Страхъ чутливая була,
 Ще й по добрѡмъ пѡдвечѣрку,
 Бо, сама обдерши шкѡрку,
 Зъѣла гарно чверть вола.

*) Свѣчадо — зеркало.

15 „Нѣ — почавъ зновъ Лисъ по хвили,
 Бачу, вороги закрыли
 Царскіи очи передъ мною.
 То и менѣ жите обрыдло!
 Бо подданныхъ жизнь и свѣтло —
 Царска ласка и любовь.

16 „Такъ прощай же, бѣлый свѣте!
 А вы клятѣ, выходѣте,
 Завзятушѣ вороги!
 Кто що мавъ менѣ закинуть,
 Выступай! Чи жить чи згинуть,
 Будемъ битъ ся безъ ваги!

17 „Щожъ васъ, трусы, не видати?
 Лишь позаючи шептати
 Вмѣсте, а щобъ въ лице
 Стати смѣло, доказъ дати
 И житемъ за правду стати, —
 О, то васъ нема на це!“

18 „Брешешь, нависный брехуне! —
 Крикнувъ Вовкъ и смѣло суне
 Зъ мѣжъ звѣрячої товпы, —
 Я зъ тобою битись хочу!
 Клятый твоѣй языкъ скорочу,
 Щобъ не бравъ ты насъ на кпы!

19 „Передъ Бога и царскіи очи,
 Я стаю и боротись хочу,
 Та на смерть, не на жите,
 Щобъ ствердить, що ты поганецъ
 И брехунъ и ошуканецъ,
 Топчешь все, що є святе!

20

„Не те, що менѣ творивъ ты,
Але всѣ звѣрячїй кривды
Противъ тебе ставлю я.
Не за себе хочу мстити ся,
А за тее, що Вовчиця
Перетерпѣла моя.

21

„Слухайте, яку публіку
Вонъ зробивъ їй, що й до вѣку
Не позбутись їй знаку.
Надъ ставкомъ сидить Вовчиця,
Лисъ надбѣгъ и ажъ давить ся,
Смачно рыбу їсть жарку.

22

— „Що ты їшь таке, Микитко?“
— „Адже рыбу“ — каже швидко
Лисъ. — „Та дайжежь и менѣ!“ —
Просить жѣнка. — „Що, вамъ, тѣтко,
Рыбы хочесь? Поглядѣть ко,
Ту въ ставку ихъ тьма на днѣ!“

23

— „Е, въ ставку! Чи я не знаю?
Щожъ, сли жадну не споймаю!“
— „Тѣточко, я васъ навчу.
Я-жь ихъ ловлю всяку днину, —
Де лишъ сѣть свою закину,
Десятками ихъ ташу!“

„Що за сѣть?“ пита Вовчиця.
— „Сего заразъ можъ навчить ся.
Ось зо мною лишъ ходи!“
Снѣгъ бувъ, студѣнь безъ пардону,
Ставъ замерзъ, одну лишъ тону
Хтось протявъ середъ воды.

25 „Отъ сюды то припровадивъ
Лисъ Вовчицю й такъ ѣй радивъ;
„Тѣтко, гляньте, що тутъ ихъ!
Лишь у воду хвѣстъ запхайте,
Подержѣть тай вытягайте —
Рыбъ спѣймете повенъ мѣхъ!“

26 „И такъ щиримъ вѣнъ чинивъ ся,
Такъ Вовчици пѣддобривъ ся,
Що повѣрила вона:
Съла на лѣдъ на сторонку,
Хвѣстъ встромила въ ополонку,
Тай держить, держить — дурна!

27 „Лисе — каже — щось щипає!“
„Цыть, то рыба такъ хапає“.
А то хвѣстъ хапавъ морозъ.
„Лисе, може вже тягнути?“
„Е, ще мало мусить бути,
Ще потримай, поки можъ!“

28 „Лисе, тисне щось и мыка!“
„Цыть, се шука є велика,
Та така немовъ баранъ!“
А то хвѣстъ обмерзъ вже крѣпко.
„Лисе, тягну!“ — „Нѣ, ще дрѣбку,
Бачъ, хапає ся шаранъ!“

29 „Далѣ вже терпцю не стало,
Шарпнула вона помало —
Не пускає. „Ой, тягни,
Каже Лисъ. — Ту рыбъ такъ много!
Вытягай же ихъ небого,
Щобъ не розтеклись вони!“

30 „Шарпнула ще разъ Вовчиця, —
 Нѣ, хвѣстъ у леду держить ся!
 Тягне мѣцно — анѣ рушь.
 „Тѣтко — Лисъ мотъ, — дякуй Богу,
 Ось зъ села намъ на пѣдмогу
 Люде йдуть, 30 двадцять душъ!“

31 „Якъ Вовчиця тее вчула,
 Зо страху себе забула —
 Якъ завые!... Боже мѡй!
 Люде лютѣ тужь надбѣгли,
 Якъ еѣ примерзлу вздрѣли —
 Хапъ за палички якъ стѡй.

32 Сыплють ся удары градомъ!...
 Бѣдна жѣнка крутить задомъ,
 Ве ся, рве ся, а тѣ бють!
 Далѣ шарпнула що силы,
 Пѡвъ хвоста въ леду лишила,
 Тай шмигнула въ божу путь!“

33 А на се Микита кречно:
 „Такъ, се правда, безперечно,
 Лишь крыхѡтка въ нѣй брехнѣ:
 Непотрѣбно, Вовче, тѡльки
 Всю захланиѡсть свѡѣ жѣнки
 Ты приписуешь менѣ.

34 „Якъ бы добра вна та чесна,
 Швидко хвѡстъ зъ воды пѡднесла,
 Мала бъ рыбу й хвѡстъ увесь.
 Та вона мовъ оцапѣла
 Ставъ весь выловить хотѣла, —
 Ще й на мене жалуесь.“

35 Збѡръ увесь зареготавъ ся,
 А Несытый ажъ стѣкавъ ся,
 Пѡдъ собою землю грызъ.
 „Г'а поганецъ! — крикнувъ лютый, —
 Ось якъ вѡнъ вертитъ и крутитъ,
 Щобъ невиннымъ все бувъ Лисъ!

36

„Та не дочекаєшь, клятый,
Насъ усѣхъ на смѣхъ пѣднати!
Пѣдлыхъ справокъ твоихъ — тѣма.
Ну, скажи, тамъ при керницѣ
Чи була вина Вовчицѣ,
Чи твоя лишъ злѣсть сама?

37

„При цѣмброванѣй керницѣ
Висѣли два ведра чистѣ
На валу на ланцюсѣ.
Лисѣ воды хотѣвъ напиться —
Скѣкъ въ ведро, щѣбъ въ низъ спуститись,
Друге-жъ звисло на версѣ.

38

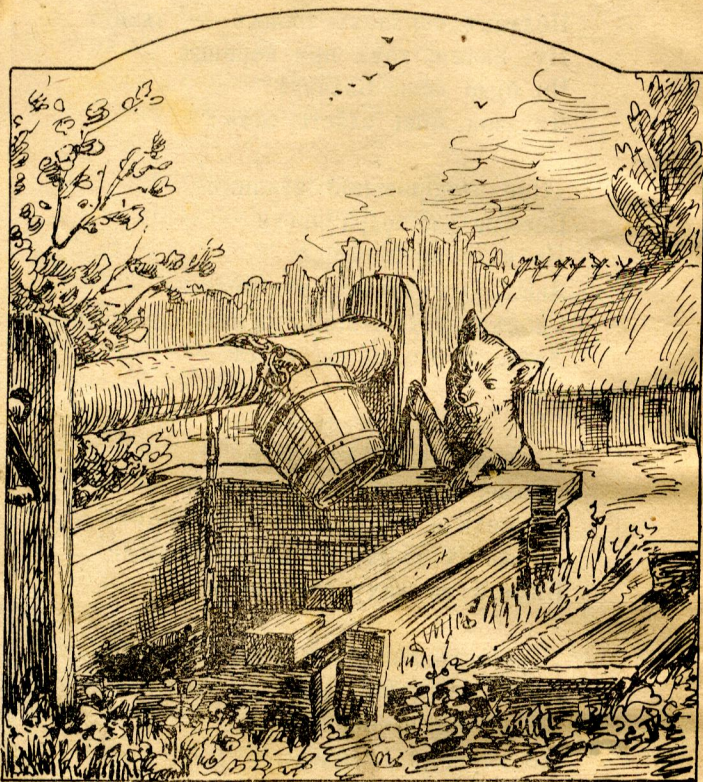
„Ну, не воду и смакує,
И паразъ собѣ мѣркує:
„Боже, щѣжъ се я вчинивъ?
Въ низъ я зѣхавъ, але въ гору
Хтожъ ту выйме мя въ ту пору?“ —
Бѣдный зѣ жаху ажъ завывъ.

39

„Треба-жъ тѣй бѣдѣ лучить ся,
Щѣбъ той плачь єго Вовчиця
Вчула, йдучи берѣжкомъ.
До керницѣ зазирає...
„Лисе, що тамъ є?“ — пытає
Своимъ нѣжнымъ голоскомъ.

40

„Лисѣ мѣй сквапно забалакавъ:
„Ахъ, тѣтусю, рыбы, ракѣвъ
Въ тѣй керници осѣде гукъ!
Пѣвъ години ловлю тутки,
Пѣвъ ведра набравъ вже хутко,
Тай наѣвсь пенаѣе струкъ!

„Жаль, що тільки ихъ ся лишить!
 Влѣзь въ ведро, що тамка висить,
 Тай до мене їдь у низъ!
 Наїси ся, ще й до дому
 Купу занесешъ старому!“
 Такъ брехавъ їй хитро Лисъ.

42

„Ну, а се вже вамъ не тайно,
Що Вовчиця якъ звичайно,
Страхъ голодная була.
Якъ про рыбу й раки вчула,
Заразъ у ведро стрибнула
Тай зъ нимъ шустъ! у низъ пошла.

43

„Въ низъ пошло ведро Вовчицѣ,
Въ верхъ пошло зо дна керницѣ
Те ведро, де Лисъ сидѣвъ.
„Ну, тѣтусю, будь здорова!
Я спѣшусь до Магєрова!“ —
Крикнувъ Лисъ, якъ въ верхъ летѣвъ.

44

„Славно ты вдала драбину:
Я йду въ гору, ты въ долину —
Такъ то въ свѣтѣ все ведесь.
Рыбъ тамъ не знайдешь, небого,
Та подумать можна довго,
Якъ дѣстатись въ гору днесь!“

45

„Вчула жѣнка рѣчь лайдацку, —
Страхъ такій напавъ бѣдачку,
Що ажъ сперли ї кольки.
Ще-жъ зъ ведромъ у воду впала, —
То завыла, застогнала,
Лишь по́днесли ся бульки.

46

„Вчули люде крикъ Вовчицѣ,
Позбѣгались до керницѣ —
Мыслите, що хоть одинъ
Змилувався, хтѣвъ помѣчь дати,
Що є жѣнка й дѣтямъ мати?
Нѣ! Въ ихъ руки впавъ — то гинь!

47

„Вовкѣ въ керницѣ! Вовкѣ въ керницѣ!
 За лошата и ягницѣ
 Водплатѣмъ ему теперь!
 Вытягайте осторожно,
 Але бийте скѣлько можно,
 Щобѣ намѣ заразѣ тутѣ умерѣ!“

48

„Ну, подумайте, вашецѣ,
 Що тамѣ дѣялось въ ѣй серцѣ,
 Якѣ тѣ въ верхѣ еѣ тягли:
 Тамѣ въ низу вода, потопа,
 А въ верху зо двадцать хлопа,
 А зѣ палками всѣ були!“

49

„Лишь на свѣтѣ вона вказалась,
 Якѣ не знимесь лускѣтъ, галась —
 Бють, товчуть, мовѣ околѣтъ!
 Бѣдна знитилась въ ведерцѣ,
 А ту вже розпука въ серцѣ,
 И въ очахѣ померкѣ ѣй свѣтѣ.“

50

„Силь ѣй додала трѣвога:
 Скочила зѣ ведра небога
 Въ найгустѣйшій стискѣ палицѣ:
 Що ѣй тамѣ прийшлося набрати,
 Сего въ казцѣ не сказати —
 Все на радѣсть тыхѣ пяницѣ.“

51

„Якѣ вона спасти ся вспѣла
 И жива зѣ ихѣ рукѣ убѣгла,
 Сего вже не знаю я.
 Се, брехуне ты огидный,
 Твоѣй бувѣ замыселѣ ехидный,
 Справка пѣдлая твоя!“

52 „„Ой Вовцуню, кобъ ты знавъ,
 Якъ то я ѣй дякувавъ
 За той вчинокъ милосерный,
 Що взяла на себе часть
 Ту, що правно мало впасть
 Та на мѡй хребетъ мізерный!....

53 „„Благородная Вовчица!
 Вчинкомъ тымъ ты-бъ мѡгъ гордить ся.
 Є заслуга ту й моя.
 А при тѡмъ вона, нѣвроку,
 Суковатого оброку
 Знести може бѡльшь нѣжъ я!““

54 Такъ то Лисъ зъ Вовчицѣ кпивъ ся.
 Всѣ смѣялись. Вовкъ казивъ ся.
 „Брехо! Митко! — вѡнъ кричавъ. —
 „Най кордюкъ языкъ твоѡй сточить!
 Якъ ты все въ живѡи очи
 Бѣле въ чорне прибрехавъ!

5 „Але нѣ, не языками,
 А зубами и руками
 Будемъ битись! Най умру,
 А тобѣ, брехуне, вбѡйце,
 Зраднику и кровопѡйце,
 Хавку клятую запрѡ!“

56 Крикнувъ Лисъ: „Ты грубіяне!
 Думаєшь, що лайка стане
 Латкою на честь твою?
 Въ лайцѣ ты мѡцѡцѡйшій, сынку,
 А якъ хочешь поединку, —
 То почувєшь, якъ я бю!“

57

„Ну досыть тыхъ сварѳвъ! Годѳ!
Чортѳ зна, хто зѳ васѳ правѳ, хто злодѳй!“
Вставши зѳ трону Царѳ сказавѳ.
„Завтра рано бѳй остатный
Вкаже, хто лихѳй, хто вдатный —
Осѳ вамѳ проба вашихѳ правѳ!“

ПѢСНЯ ДЕВЯТА.

Рано сонечко схопилось,
У росѣ перлистоѣ вмылось
И смѣсть ся, не пече —
Лисѣ Микита ще любѣсько
Спить розглягшись на все лѣжку,
Втѣмъ хтось штуркѣ его въ плече.

„Гей, ты спюху, часѣ вставати!
Зазирає день до хаты;
А ты знаєшь, що за день?
Вѣнъ рѣшитъ, чи до побѣды
Ты дѣйдешъ, чи смерть и бѣды
Зѣ бою вынесешъ лишень!“

Такѣ при лѣжку Лиса ставши
И его за руку взявши
Малпа Фрузя прорекла —
Покоѣвкою въ Царицѣ
И посестрою Лисицѣ
За дѣвочихъ лѣтъ була.

Буркнувъ Лисѣ крѣзь сонѣ гнѣвливо,
Та протерши очи живо
Коло лѣжка Малпу вздрѣвъ.
„Фрузю, ты се?“ скрикнувъ втѣшно,
Зѣ лѣжка схопивъ ся поспѣшно.
„Зѣ же чимъ Богъ тебе привѣвъ?“

5 Фрузя каже : „Ахъ Микито,
 Що колись було прожито,
 Най се зъ тымъ часомъ иде !
 Та жъноче серце любитъ
 Вѣчно того, хто насъ губить, —
 Навѣть вдячности не жеде.

6 „Такъ тобою я турбуюсь
 И о тобѣ все пѣкуюсь,
 Хоть про се нѣхто й не зна.
 Але нинѣ бѣйка люта
 Привела мене ажъ тута.
 Мучить мысль мене страшна !...

7 „Ой, Микито, Вовкѣ могучій,
 А хочъ хитрый ты и ручій
 И проворный на языкъ,
 То все жъ легко бути може,
 Що пропадешъ ты небоже. —
 Жартувати Вовкѣ не звикъ !

8 „Тымъ стурбована я дуже
 И прийшла сюда, мѣй друже,
 Щобъ тобѣ допомогти.
 Знаєшь, де прийде до звады,
 Добра й баба до порады, —
 Слухай моихъ радъ и ты !“

9 Лись смѣє ся. „Фрузю любя,
 Въ тебе нѣ одного зуба
 Не хибує ! Щожъ притьмомъ
 Бабою тобѣ чинитись ?
 Ты ще можешъ похвалитись
 И красою и умомъ !

10 „Вчинокъ твоѣй — великодушный!
 Радо буду я послушный
 Твоѣй радѣ, тѣлько радѣ!“
 Фрузя плеснула въ долонѣ —
 Глядь, Малпы, що на выгонѣ
 Ждали — всѣ гуртомъ бѣжать.

11 „Го, го, го! — сказавъ Микита, —
 Ту рѣдня вся знаменита:
 Фрузю, щожъ се все значить?“
 Фрузя каже: „Не жури ся,
 Сядь на лавцѣ, простягни ся,
 А про решту тихо, цыть!“

12 Тутъ наразъ три Малпы злюки
 Якъ вѣзмуть Микиту въ руки:
 Голять, мыють, мыломъ трутъ,
 Гладко тѣло все острыгли,
 Потѣмъ принесли оливы
 И на хвѣстъ кудлатый лютъ.

13 Каже Фрузя: „Ну, Микито,
 Все обстрижено, обмыто,
 Тѣлько въ кудлахъ хвѣстъ лишивсь:
 Се на те, щобъ Вовкъ нѣкуды
 Нѣ за крижѣ, нѣ за груди
 Нѣ за лобъ ты не вчепивсь.

14 „Якъ на тебе вѣнъ накинесь,
 Ты чинись, мовъ зъ стрѣху гинешъ,
 Втеки! та не дуже квапъ!
 А якъ буде Вовкъ вже близько,
 Обваляй въ пѣсокъ хвостисько,
 Тай въ лице ему талапъ!

15 „Буде се ему несмачно
 И остудить запалъ значно.
 Поки очи вѣнъ протре,
 Всядь на каркѣ ему ты смѣло,
 И велике зробишь дѣло,
 Вовка дѣдько забере.

16 „А теперъ клякни покрѣрно,
 Чары дамъ тобѣ, що вѣрно
 До побѣды двигнуть тя :
 „Іраки чо и рачіи реп,
 Ириям узори рачін веп,
 Ятучь цімішь ліб й анат.“ *)

17 „Ну, теперъ вставай, мѡй друже,
 Иди здоровъ, не гай ся дуже
 И зъ побѣдою вертай!
 Вы-жъ ведѣть малпятка Лиса
 Тамъ, де звѣрѣ всѣ зѡйшли ся,
 На ту толоку пѡдъ гай!“

18 Йде дружина знакомита,
 Гордо суне Лисъ Микита
 Прямо передъ царскій тронъ.
 Царь уздрѣвши, якъ вѡнъ вбравъ ся,
 За живѡтъ зо смѣху взявъ ся.
 „Хитрый же ты бестіонъ!“

19 Але Лисъ поважный, строгій,
 Поклонивсь Царевѣ въ ноги,
 А Царици до колѣнъ,
 А вѡдтакъ на мѣсце бою
 Вкругъ обступлене товпою
 Выступивъ спокѡйно вѡнъ.

20 Озирнувся — ажъ Вовкъ вже тутъ :
 Наче чорна хмара люта
 Выступає зъ мѣжъ рядѡвъ,
 Ажъ зубами вѡнъ скрегоче,
 Мовъ свѣчки блищать ся очи —
 Такъ зъ кѡстями бы Лиса й зѣвѣвъ.

*) Каждый вѣршь треба читати въ задузь.

21 И махнувъ Царь головою,
 Знакъ подавъ имъ булавою
 Починати боротьбу.
 Сурмы, трубы загремѣли,
 Всѣ затихли, занѣмѣли,
 На непевну ждуть судьбу.

22 Першій скочивъ Вовкъ лапастый,
 Лиса въ зубы щобъ попасти
 И зробить ему капуть.
 Лисъ завывъ, перелякавъ ся
 И швиденько въ задъ подавъ ся, —
 Вовкъ за нимъ осьтуть... осьтуть!

23 Наздогнавъ его вже близько,
 А въ тѣмъ Лисъ въ бѣгу хвостисько
 По пѣску проволочивъ —
 Якъ не свисне Вовка въ очи,
 Такъ ему темнѣйше ночи
 Свѣтъ увесь заморочивъ.

„Ой, да сучій же ты злодѣй!“ —
 Крикнувъ Вовкъ, та гнать вже годѣ,
 Ставъ и тре зъ очей пѣсокъ.
 „Що, Вовцуню, будемъ битись, —
 Рѣкъ Микита, — чи миритись?
 Ну, подай свѣй голосокъ!“

5 Обернувся Микита скоро,
 Вовка вхопити за горло
 Вже ось--ось вѣнъ наостривсь —
 Але Вовкъ скакѣць до нѣго,
 И зубами хапъ за ногу —
 И упавъ на землю Лисъ.

26 „Га, собако ты брехлива,
Ось теперь приходять жнива —
Все, що сѣявъ, те й пожнешь!
Разъ въ мои попавъ ты руки,
За всѣ кривды, збытки, штуки
Ты заплату ту приймешь!“

27 „Овъ, — подумавъ Лись, — се брыдко,
Ту пропасти можна швидко!
Нумо зъ смирного кѣнця!“
И щобъ часъ лишъ протягнути,
Вѣнъ почавъ на жальнѣ нуты
Промовлять такѣ слѣвця :

28 „Стрыку, майте Бога въ серцѣ!
Я-жь якась рѣдня вамъ прецѣ!
Що се вы такъ завзялись?
Чижь то честь, гоноры знатнѣ,
Що мовъ бестѣй остатнѣ
Бють ся на смерть Вовкѣ и Лись?“

29 „Ой, стрыцуню рѣднѣй, чуйте,
Лишь сей разъ менѣ даруйте, —
А кленусь вамъ, поки жить,
Я и всѣ мои народы
Сумирно, безъ перешкоды,
Вѣрно будемъ вамъ служити.

30 „Все робити-му для тебе,
Всякѣй трудъ прийму на себе,
Не доѣмъ и не досплю,
А тобѣ гусей, качатокъ,
Рыбъ и раковъ и курчатокъ
Повну кухню навалю.

31

„Тай згадай, чи то я бою
 Іменно хотѣвъ съ тобою?
 Якъ я довго вагувавсь?
 И теперъ якъ дбавъ я пильно,
 Щобъ тебе не вдарить сильно,
 Въ своѣй силѣ гамувавсь!

32

„Що лишъ хочешъ, хочъ якъ трудно,
 Все я вчиню! Хочъ прилюдно
 Пôдлымъ брехуномъ назвусь!
 Ой, болить! Рôдненькій стрыку!
 Милôсть покажи велику,
 Най надармо не молюсь!“

33

„Нѣ — гарчить Несытый — годѣ!
 Знаю я, якій ты злодѣй,
 Бреха и крутѣй еси!
 Обѣцяєшь злота мѣрку,
 А потому завше дѣрку
 Изъ обарѣнка даси.

34

„Та теперъ хочъ присягни ты
 Всего мя озолотити,
 Вѣры я тобѣ не йму!
 Гамувавсь ты въ бою ладно,
 Що менѣ у очи зрадно.
 Вперѣ пѣску чортôвську тьму!

35

„Нѣ, хочъ якъ бреши й звивай ся,
 А зъ житемъ вже попрощай ся!
 Я здурити ся не дамъ.
 Помоли ся швидко Богу,
 Кай ся всѣхъ грѣхôвъ — въ дорогу
 Мусишь нынѣ йти къ дѣдамъ!“

36 Такъ гарчавъ Несытый гордо,
Радъ бы Лиса взять за горло,
Але ногу мавъ въ зубахъ.
А въ Микиту духъ вступае:
Сли часу хочъ хвильку мае,
То ще не великій страхъ.

37 Нѣбы молитъ ся вѣнъ Богу,
А тымчасомъ задну ногу
Всунувъ Вовку пѣдъ живѣтъ...
Якъ наразъ запоре жмѣнку
По пѣдъ саму сележѣнку —
Вовкови змѣнивъ ся свѣтъ.

38 „Ай!“ ревнувъ, згадавши бабу.
Фіть! Лись зъ пащѣ вырвавъ лабу,
Задною-жъ ще разъ потись.
Вовкъ зомлѣвъ и поваливъ ся
Гулькѣ, на верха опинивъ ся
Й хапъ его за горло Лись.

39 „Га, теперъ проси пощады!
Бо заплата за всѣ зради
Не мине тя!“ — Лись кричавъ.
Вовкъ запѣиеный, заѣмый
Лишь метавсь мовъ ошалѣлый
И слабѣючи гарчавъ.

40 Та Микита вже не глупый,
Силу всю зѣбравъ до купы,
Мовъ клѣщами горло тись...
Тягне, шарпае, термосить,
Ажъ Левъ крикнувъ: „Досыть! Досыть!
Побѣдивъ симъ разомъ Лись!“

41) Лисъ на тее царске слово
 Вовка вѣдпустивъ здорово.
 „Царю — каже — я корюсь!
 Я хотѣвъ лишъ пляму стерти,
 Та его не прагну смерти,
 На безсильномъ я не мщусь.“

42) Тутъ пѣднйавсь утѣхи галасъ,
 Малпа Фрузя протискалась
 Изъ лавровымъ вже вѣнцемъ.
 Всѣ приятелѣ зѣйшли ся
 Славили й витали Лиса,
 Що такимъ явивсь борцемъ.

43) Не оденъ, що ще недавно
 Бувъ бы зѣвъ го, гукавъ „Славно!“
 „Жий, Микито, много лѣтъ!“
 Лисъ подякувавъ уклономъ,
 Потѣмъ клякнувъ передъ трѣномъ,
 Щобъ вчуть царскій заповѣтъ.

44) „Встань, Микито, — Царъ озвавъ ся, —
 Славно, сынъ, ты списавъ ся
 Честь свою оборонивъ.
 Що було, нехай минае!
 Царъ дарує и прощає,
 Що коли ты завинивъ.“

45) „Днесъ конецъ сварни и звадъ,
 И вѣдъ нинѣ въ царскѣй радѣ
 Ты про обще благо радъ!
 Честь прийми вѣдъ мене тую:
 Канцлеромъ тебе йменую,
 Вѣдлаю тобѣ печать.“

46. Такъ тебѣ мудро вѣдѣть державишь,
Вѣдѣть буди оборона твоя,
Итакъ державу борони!
Мы порадишь - царь прикаже,
Мы напомнимъ - царь не забуде,
Милъ сумѣнно все лени !"

47. Каже днесь: "Мой Царю и маму,
За такъ мудро и богу
Ласку твоя и вѣдуну?"
Силь у мене е не много,
Все все для блага твоего
~~Всѣ~~ державы посвячу.

48. "Мы лишь на огонь проси нас!
На огоньок дровъ твоя нас:
Помоги дѣлѣ фѣтка и дѣточки
Плани, тучки... Найде нѣтъ
Омолвиной перекрѣ
Вань и насъ подаль зѣтноты!"

49. Царь скажетъ: "Мои, мой друже!
А и царина радѣ дѣле
Многъ все слышнотъ икъ унотъ."
Пунъ кончить е наша каша.
Сли новой слышатъ ласка,
Приходитъ на другій рѣкъ.

34.114

$\Phi \frac{I}{\lambda - 630}$